

GUDSSEENDET

Dedikationsskrivelse till munkarna i Tegernsee

Nu vill jag för er, högt älskade bröder, klargöra vad jag
tidigare utlovat: den mystiska teologins lättförståelig-
het. Jag anser nämligen att just ni – som jag vet drivs av
en iver för Gud – är värdiga att denna mycket dyrbara
och oerhört överflödande skatt blir synlig för er. Fram-
för allt ber jag därvid att jag måtte förunnas det him-
melska ordet och det allsmåttiga språket, som allenast
kan uppenbara sig självt, så att jag på ett sätt som
motsvarar er fattningsförmåga må framlägga det un-
derbara, som uppenbaras bortom varje sinnenas, för-
ståndets eller intellektets skådande. Jag skall försöka
att enkelt och lättfattligt genom en på erfarenheter ba-
serad insikt leda er in i det allra heligaste mörkret. När
ni kommer dit och känner närvaron av det otillgäng-
liga ljuset, må var och en själv försöka att, på det sätt
som förunnats honom av Gud, oavbrutet och alltmera
närma sig och i förväg avsmaka den ljuvligaste måltid,
den eviga lycksalighetens rätt, till vilken vi i livets ord¹
kallats genom Kristi, den alltid prisades, evangelium.

Om jag försöker att på mänskligt vis leda er till det
gudomliga, då måste detta ske i en sorts liknelse. Bland
människliga verk har jag emellertid ej kunnat finna nå-
got för våra ändamål lämpligare än bilden av en allse-
ende, vars ansikte tack vare upphöjd målarkonst väcker
intryck av att det likom betraktar allt runtomkring sig.
Det finns många mycket välgjorda avbildningar: båg-

skytten på torget i Nürnberg; den tavla som målats av den framstående målaren Rogier /van der Weyden/, den helt ovärderliga målningen i rådhuset i Bryssel, och bilden av Veronika i mitt kapell i Koblenz samt bilden av ängeln som bär kyrkans vapen i borgen i Brixen och många andra på andra ställen runtomkring. Icke desto mindre sänder jag ändå för er tillbedjan en liten bild som jag lyckats erhålla, så att ni inte skall gå miste om den praktiska erfarenhet som kräver en för sinnena förnimbar framställning. Tavlan föreställer den Allseende; jag kallar den "Guds ikon".

3 Häng denna tavla någonstans på en vägg t ex mot norr och ni bröder, ställ er runtomkring den på nära håll och betrakta den! Oavsett från vilken plats var och en av er betraktar den, kommer var och en att uppleva det som om han ensam iaktas av tavlan. För den broder som står i öster, kommer det att synas som om ansiktet blickar mot öster och för brodern som står i söder som om det blickar mot söder och för den som står i väster som om det blickar mot väster. Till en början kommer ni att förvånas över hur det är möjligt att ikonens samtidigt betraktar alla och var och en. Föreställningsförmågan hos den som står i öster kan nämligen ingalunda fatta att ikonens blick också riktar mot ett annat håll, nämligen mot väster och söder. Därefter må brodern som stod i öster bege sig mot väster och han kommer att märka att ikonens blick är fäst på honom i väster, såsom den dessförinnan riktats mot öster. Men då han vet att ikonens hänger på väggen och ej rubbas, kommer han att förundras över förändringen i den oföränderliga blicken.

4 Och om han med blicken fäst på ikonens går från väster mot öster, kommer han att märka att ikonens blick följer honom oavbrutet. Och om han vänder sig från

öster till väster, kommer blicken inte heller då att lämna honom. Han kommer att förundras över hur den rör sig på ett orörligt sätt. Inte ens i sin fantasi kan han räkna ut, hur blicken på likartat sätt rör sig tillsammans med en annan, som kommer emot honom från motsatt håll. Och om nu någon vill uppleva detta fenomen, kunde han, medan han själv beger sig från väster till öster, be en medbroder att gå från öster till väster och uppmärksamt betrakta ikonens. När han så frågar den mötande om ikonens blick oföränderligt följer honom och då han får höra att den på samma sätt rör sig åt motsatt håll, kommer han att tro medbrodern. Om han nämligen inte skulle tro honom, skulle han inte fatta att detta var möjligt. Det är först genom vad den tillfrågade svarar, som han kommer att få veta att denna blick inte lämnar någon av alla dem som är i rörelse, inte ens dem som rör sig åt motsatt håll. Han kommer därmed att konstatera att den orörliga blicken rör sig mot öster på sådant sätt att den samtidigt också rör sig mot väster, likaså mot norr och mot söder. Den ser mot en viss punkt och samtidigt mot alla andra punkter. Den följer en enda rörelse men på sådant sätt att den samtidigt följer alla andra rörelser. Och medan han iaktar att denna blick inte överger någon, ser han hur den är riktad mot var och en som om den inte skulle betrakta någon annan än honom, som upplever att han är iakttagen. Den som är iakttagen kan rentav inte föreställa sig, att ikonens riktar sin blick mot någon annan. Han kommer också att se att denna blick lika noga betraktar den minsta av de skapade varelserna som den största och hela världsalldret.

Utgående från en sådan med sinnena förnimbar förelelse tänkte jag genom viss fromhetsövning lyfta er, älskade bröder, till den mystiska teologin. Jag förutskickar tre lämpliga överväganden.

Kapitel 1

Det fullkomliga i en företeelse besannas av den helt fullkomliga Guden

6 För det första anser jag att följande måste läggas till grund: Allt som framträder i gudsikonens blick är än nu sannare i Guds egen sanna blick. I själva verket är Gud det högsta av all fullkomlighet och större än man kan föreställa sig. Han kallas också "theos" därför att han ser allting. Om därför en blick målad på en tavla kan se ut som om den samtidigt ser allt och alla, då kommer detta – eftersom det hör till seendets fullkomlighet – inte att på ett mindre övertygande sätt överensstämma med sanningen än den uppenbarligen överensstämmer med ikonens eller företeelsen. Om nämligen den ena personens syn är skarpare än den andres och den ene knappast urskiljer näraliggande föremål, medan den andre ser föremål också på större avstånd och om den ene fångar föremålen långsamt, den andre snabbare, så är det utom tvivel att den absoluta blicken, från vilken varje seende av allt som är seende har utgått, överträffar varje skärpa, varje snabbhet och varje kraft hos alla dem som kan se och som kommer att kunna se. – Antag att jag betraktar seendet som sådant, att jag i tanken befriat det från alla ögon och organ. Och antag att jag uppfattar som en första omständighet att denna abstrakta synförmåga i sitt begränsade varande – såsom de som ser just ser genom detta seende – är begränsad till världens tid och rum, till enstaka föremål och till ytterligare dylika villkor,

och som en andra omständighet att på samma sätt seendet i sig är befriat från dessa villkor. Då förstår jag mycket väl att det inte hör till seendets väsen att betrakta det ena föremålet mer än det andra, även om detta medför, att man vid ett begränsat seende inte kan betrakta ett annat eller allt annat när man iakttar ett visst föremål.

7 Gud är emellertid det sanna obegränsade seendet. Han är inte mindre än vad insikten kan fatta ifråga om det abstrakta seendet. Han är istället ojämförligt mera fullkomlig. Därför har ikonens blick mindre förmåga att uppnå det absoluta seendets högsta fulländning än begreppet seende. Det som därför finns hos denna ikon måste utan tvivel på ett mera upphöjt sätt finnas i det absoluta seendet.

Kapitel 2

Det absoluta seendet omfattar alla synsätt

8 För det andra: rikta din uppmärksamhet på att seendet är olikartat hos de seende, beroende på seendets olikartade begränsning. Seendet följer nämligen organets, dvs ögats, och själens känslor. Därför är blicken hos någon än kärleksfull och glad, än lidande och förbittrad; nu ser han på ett barnsligt sätt, sedan på ett manligt sätt och därpå åter allvarligt och märkt av ålderdom. Men det absoluta seendet, som befriats från begränsande omständigheter, omfattar som det mest adekvata måttet och det mest sanningsenliga seendet urbilden av all synförmåga och omfattar samtidigt alla och varje enskilt synsätt. Utan det absoluta seendet kan det ju inte finnas ett begränsat seende. Det omfattar emeller-

tid i sig alla synsätt och detta på ett sådant sätt att det omfattar varje enstaka syn, men ändå förblir fritt från varje olikhet. I det absoluta seendet är nämligen alla begränsade synsätt utan begränsning. Varje begränsning är ju i det absoluta, då det absoluta seendet är begränsningarnas begränsning. Begränsningen är nämligen obegränsbar. Den enklaste begränsningen sammanfaller därmed med det absoluta. Utan begränsning begränsas nämligen ingenting. På detta sätt är det absoluta seendet närvarande i varje seende, eftersom varje begränsat seende finns till genom detta och utan detta kan det alls inte existera.

Kapitel 3

*I verkligheten finns ingen skillnad
i utsagorna om Gud*

- 9 Beakta för det tredje: att alla utsagor om Gud på grund av Guds högsta enkelhet i verkligheten inte kan avvika från varandra, även om vi av det ena eller andra skälet kallar honom vid det ena eller andra namnet. Gud är emellertid den absoluta formen av alla förbara former och omsluter i sig alltings former. Om vi därför tillskriver Gud syn, hörsel, smak, lukt, känsel, sinnesförnimmelse, förstånd, insikt och annat dylikt, skiljer sig likväl hans syn inte från hörseln och smaken och lukten, känseln, sinnesförnimmelsten och förståndet. Och på detta sätt kan hela teologin sägas vara en cirkel, eftersom varje enskild egenskap bekräftas av någon av de andra. Att ha är hos Gud detsamma som att vara, att röra sig är att stå stilla, detta att springa är att vila. Sak samma gäller också de övriga egenskaperna. Fastän vi således från en synpunkt tillskriver Gud rö-

relse och från en annan tillskriver honom stillastående, kan det ändå inte finnas någon olikhet av former i Gud såsom vi uppfattar olikhet som inte är identiteten själv. Gud är nämligen den absoluta formen, i vilken varje "annorlunda" är enhet och varje olikhet är identitet.

Kapitel 4

*Guds seende är förtutseende, nåd
och liv som vi kallar evigt*

Träd nu fram till Guds ikon, min kontemplative broder! Ställ dig först i öster, sedan i söder och slutligen i väster! Och då ikonens blick ser på dig på likadant sätt från alla håll och inte lämnar dig, vart du än vänder dig, väcks eftertanken till liv hos dig, du lockas att säga: "Herre, genom en särskild upplevelse ser jag nu i denna Din bild Din försyn. Ty om Du inte överger mig som är den världlösaste av alla, kommer Du aldrig att överge någon. På detta sätt är Du med alla och envar, liksom varat utan vilket intet kan finnas, är med alla och var och en av oss. Du är därmed alltings absoluta existens, i sanning är Du så nära allt och var och en som om Du inte brydde Dig om något annat än just detta. Så kommer det sig att det inte finns någonting i skapelsen som inte föredrar sin egen tillvaro framför alla andras och sin egen existensform framför andras. Var och en betraktar sin egen existens som något så dyrbart att man hellre vill låta allt annat gå under än denna sin egen existens. Med Din blick begrundar Du, Herre, sannerligen allt som existerar på så sätt att det inte kan begripas av någon som finns till, att Du drar försorg om något annat än att just detta existerar på

bästa möjliga sätt. Och därtill har Du omsorg om att allt annat som finns till endast existerar för att tjäna till att det som Du fäst blicken på skall finnas till på bästa möjliga sätt.

11 Du, Herre, låter mig aldrig genom någon som helst föreställning få den uppfattningen att Du älskar något annat mer än mig, ty det är allenast mig som Din blick inte överger. Och eftersom ögat vilar där kärleken finns, upplever jag att Du älskar mig, ty Din blick vilar med största uppmärksamhet på mig, Din ringa tjänare. Herre, detta att se är hos Dig detsamma som att älska. Liksom Din blick så uppmärksamt betraktar mig att den aldrig vänder sig bort från mig, så är det också med Din kärlek. Och då Din kärlek alltid är med mig och Din kärlek inte är annat än Du själv, Herre, som älskar mig, är Du själv alltid hos mig. Du överger mig inte, Herre; på alla sidor beskyddar Du mig, Du som kärleksfullt drar försorg om mig. Ditt vara, Herre, överger inte mitt vara. Jag finns till i den mån som Du är hos mig. Och eftersom Din blick är Ditt vara, finns jag till därför att Du ser mig. Och om Du vänder bort Din blick, kunde jag alls inte finnas kvar.

12 Men jag vet att Din blick är Din allrahögsta godhet, som inte kan låta bli att meddela sig själv till var och en som är mottaglig för den. Därför kan Du aldrig överge mig, så länge jag är mottaglig för Dig. Jag måste därför se till att jag blir så mottaglig för Dig som möjligt. Emellertid vet jag att vad som leder till förening inte är annat än likhet med förebilden; men olikhet leder till oförmåga av förening. Om jag därför på allt sätt försöker likna Din godhet, kommer jag att bli mottaglig för sanningen motsvarande min grad av likhet med Din godhet. Herre, Du har givit mig varat; och mitt vara är sådant att det kan göra sig självt alltmånga mottagligt

för Din nåd och Din godhet. Och denna förmåga att ta emot som jag har av Dig och i vilken jag har en levande bild av Din allsmäktige kraft, det är den fria viljan. Genom den fria viljan kan jag antingen utvidga eller inskränka min mottaglighet för Din nåd. Jag kan utvidga den, när jag strävar efter att vara god därför att Du är god, när jag strävar efter att vara rättvis, därför att Du är rättvis, när jag strävar efter att vara barmhärtig, därför att Du är barmhärtig, när all min strävan enbart är vänd mot Dig, därför att all Din strävan är vänd mot mig. Jag kan utvidga den när jag mycket uppmärksamt enbart ser på Dig och aldrig vänder bort min själs ögon från Dig, därför att Du innesluter mig med en fast blick, när jag vänder min kärlek enbart till Dig, därför att Du som är Kärleken är vänd enbart mot mig.

Och vad är mitt liv, Herre, om inte en omfamning, där Din ljuva kärlek omfamnar mig så ömt? Högre än allt älskar jag mitt liv därför att Du är ljuvligheten i mitt liv. Nu ser jag såsom i en spegel, en ikon, en gåta,² det eviga livet, vilket är detsamma som det saliga skändet. Med denna Din blick upphör Du aldrig att kärleksfullt betrakta mig ända in i det innersta av min själ. Och detta att se är för Dig inget annat än att levandegöra, att ständigt ingjuta en ljuv kärlek till Dig, att genom att ingjuta Din kärlek upptända min kärlek till Dig. Genom att upptända mig livnär Du mig och genom att livnära mig upplamar längtan och genom detta upplammande av min längtan ger Du mig att dricka av glädjens dagg och genom att ge mig att dricka strömmar livets källa in i mig. Härigenom ger Du upphov till en ökning och varaktighet av min kärlek till Dig och meddelar därmed Din oförgånglighet. Du förädlar odödlighet. Du skänker en oförstörbar härlighet med det himmelska, det högsta och största riket. Du

delar med Dig av detta arv, som endast tillhör Din endes son och gör mig till ägare av den eviga lycksaligheten, där trädgården med alla ljuvligheter finns som man någonsin kan längta efter. Något bättre kan varken tänkas ut av någon människa eller ängel – inte heller kan något bättre existera genom något som helst sortsvärande. Ty denna källa är den absolut största fulländningen av all vår föreställnings längtan: större kan den inte vara.

Kapitel 5

Att se är för Gud

att smaka, söka, visa nåd och verka

14 O hur stor är mängden av den ljuvlighet som Du osynligt förvarar åt dem som fruktar Dig.³ Det är en obeskrivlig skatt av den härligaste glädje. Att smaka Din sötma är att uppfatta sötman av all fröjd – att tillägna sig den i dess ursprung genom en upplevd beröring. Det gäller att i Din vishet uppnå grundformen av allt som kan efterlängtas. Detta att se den absoluta grundformen som är alla grundformers form, är därför inget annat än att i anden lära känna och smaka på Dig, Gud, eftersom Du är själva tillvarons sötma, livets och insiktens sötma.

15 Herre, vad är Din blick, när Du med kärlekens öga ser på mig, annat än att Du blir sedd av mig? När Du ser på mig, låter Du mig se på Dig, Du som är den dolde Guden.⁴ Ingen kan se Dig med mindre än att Du förklarar honom att få se Dig. Att se Dig är inte heller något annat än att Du ser att jag ser Dig. Genom denna

Din ikon ser jag, Herre, hur angelägen Du är att visa Ditt ansikte för alla som söker Dig.⁵ Ty Du sluter aldrig Dina ögon; aldrig vänder Du dem bort åt annat håll. Och även om jag själv skulle vända mig ifrån Dig, när jag helt vänder mig mot något annat, ändrar Du för den skull varken Dina ögon eller Din blick. Om Du inte ser på mig med nådens öga, är det min sak, eftersom jag skiljt mig från Dig genom att vända mig bort från Dig och helt vända mig mot något annat, som jag föredrar framför Dig. Men fortfarande avlägsnar Du Dig inte helt från mig för den skull, utan Din nåd följer mig, om jag skulle vilja återvända till Dig och vara mottaglig för Din nåd. Orsaken till att Du inte ser på mig på samma sätt som förut är, att jag inte betraktar Dig, att jag tvärtom försmår Dig och missaktar Dig.

16

O oändliga godhet, hur olycklig är inte varje syndare som övergivit Dig, livets källader,⁶ och söker Dig utanför Dig i det som i sig är intet och skulle ha förblivit ett ingenting, om inte Du hade kallat det till liv ur intet. Hur dåraktig är inte den som söker Dig som är godheten, och medan han söker Dig, avlägsnar sig från Dig och vänder bort sina ögon från Dig! Ty var och en som söker, söker endast det goda, och var och en som söker det goda och vänder sig bort från Dig, avviker från det som han söker. Därför är det som varje syndare missförstår Dig och allmer avlägsnar sig från Dig. Men när han vänder åter till Dig, då skyndar Du honom till mötes utan att dröja och innan han varseblir Dig har Du med en faders ömhet vänt Din barmhärtighets blick mot honom.⁷ Ditt förbarmande är intet annat än Ditt seende. Ditt förbarmande följer därför varje människa så länge hon lever, vart hon än beger sig så överger henne inte heller Din blick. Så länge en människa lever, upphör Du därför inte att följa henne och sporra henne med öm och innerlig förmaning att avbryta sin förvilse och återvända till Dig för att leva lyckligt.

17 Du, Herre, är min följeslagare på pilgrimsfärden: vart-helst jag går, vilar Dina ögon alltid på mig. Men att se betydelse hos Dig att röra sig. Därför rör Du Dig med mig; och så länge som jag rör mig, upphör Du aldrig att röra Dig. Om jag vilar, är också Du med mig; om jag stiger upp, stiger också Du upp. Om jag stiger ned, stiger också Du ned, åt vilket håll jag än vänder mig, är Du nära.⁸ Och Du överger mig inte i bedrövelsens tider. Så ofta som jag kallar på Dig, är Du mig nära.⁹ Ty detta att åkalla Dig är att vända sig till Dig. Du kan inte svika den som vänder sig till Dig. Inte heller kan någon vända sig till Dig, utan att Du redan är där. Du är här, innan jag vänder mig till Dig: om Du nämligen inte vore där och om Du inte skulle bekymra Dig om mig, skulle jag vara fullständigt ovetande om Dig. Och till vem skulle jag vända mig, om jag inte kände Dig?

18 Du är alltså min Gud, som ser allt. Och Din blick är Ditt handlande. Du verkar således allt. Inte till oss, Herre, men till Ditt stora namn¹⁰ *theos*, sjunger jag evig ära. Jag har ju ingenting, som inte Du har givit mig, och jag kunde inte ha det i behåll, som Du givit mig, om Du inte själv skulle bevara det. Du förser mig alltså med allting. Du är den mäktige och nådige Herren, som ger allting. Du är medhjälparen som ställer allt till mitt förfogande. Du är den som förutser, som har omsorg och som bevarar. Och detta utför Du allt genom Din blotta blick. Prisad vare Du i all evighet.

Kapitel 6

Betraktandet av Guds ansikte

19

Ju längre jag ser Ditt ansikte, Herre, desto mera förfaller det mig att Du med allt större skärpa riktar Din blick på mig. Din blick får mig att tänka följande: Om saken till att bilden av Ditt ansikte är målad på ett förnimbart sätt, är att ett ansikte inte kan avbildas utan färg, och inte heller färg är utan kvantitet. Men den osynliga sanningen i Ditt ansikte ser jag inte med mina kroppsliga ögon som ser på denna ikon, utan med själsliga och insiktsfulla ögon. I sin begränsning framstår denna sanning här som en skugga. Men Ditt sanna ansikte är fritt från all begränsning. Ty det är varken kvantitativt eller kvalitativt eller timligt eller rumsligt begränsat. Det är nämligen den absoluta formen, som också är ansiktens ansikte. Om jag därför tänker, att detta ansikte är sanningen och det fulländade måttet för alla ansikten, slås jag med häpnad. Ansiktet som är alla ansiktens sanning, har i själva verket ingen utsträckning. Följaktligen är det inte större eller mindre än vilket ansikte som helst. Eftersom det inte är större eller mindre, är det likformigt med alla ansikten och med varje enskilt ansikte. Och ändå är det inte likformigt med något ansikte på grund av att det saknar utsträckning utan därför att det är absolut och sublimt. Därför är det sanning eller likformighet som är oberoende av all utsträckning. På detta sätt förstår jag, Herre, att Ditt ansikte går före varje ansikte som skulle kunna formas och att det är den sanna

urbilden för alla ansikten. Alla ansikten är avbilder av Ditt ansikte, som inte kan begränsas och som man inte kan bli delaktig i. Därför ser varje ansikte som kan betrakta Ditt ansikte inget annat än sitt eget eller som något som avviker från detta, eftersom det ser sin egen sanning. Men den sanna ur bilden kan inte vara en annan eller annorlunda. Dessa begränsande egenskaper tillkommer istället av bilden därför att den inte är själva ur bilden.

20 Om jag alltså ser på detta målade ansikte från öster, visar det sig att det likaledes ser på mig på samma sätt. Om jag ser väster- eller söderifrån, gör ansiktet det samma. Hur jag än förändrar min blick, tycks ansiktet vara vänt mot mig. På liknande sätt är Ditt ansikte vänt mot varje ansikte, som ser på Dig. Din blick, Herre, är Ditt ansikte. Den som med kärleksfull blick ser på Dig, han finner inget annat än Ditt ansikte, som kärleksfullt blickar på honom. Och ju mer han strävar efter att skåda Dig med större kärlek, desto mera kärleksfullt syns Du på motsvarande sätt blicka på honom. Den som ser på Dig med vrede, finner Ditt ansikte likaledes vredgat. Den som ser på Dig med glädje, finner alltså Ditt ansikte lika glädjefullt som hans eget ansikte är. Såsom ett kroppsligt öga som blickar genom ett rödfärgat glas uppfattar allt i rött och att allt är grönt som det ser genom ett grönfärgat glas, så uppfattar också varje själs öga, som är höljt i begränsningens och i svaghetsens slöja, Dig, som är föremålet för dess blick, på ett inskränkt och konstlat sätt. En människa kan endast döma på ett mänskligt sätt. Om t ex en människa tillskriver Dig ett ansikte, så söker hon det inte utanför den mänskliga arten, ty hennes omdöme är begränsat till den mänskliga naturen och därför går hon i sitt omdöme inte bortom sinneserfarenheten, som sätter denna begränsning. På samma sätt

skulle ett lejon, om det skulle ge Dig ett ansikte, inte anse det vara annat än lejonlikt, en oxe skulle bedöma det som oxlikt och en örn som örnlikt.

21 Herre, hur underbart är inte Ditt ansikte! Om en ung människa skulle vilja få en uppfattning om det, skulle hon föreställa sig Ditt ansikte ungdomligt; en man skulle föreställa sig Ditt ansikte som manligt och en äldre person som åldrat. Vem skulle kunna begripa denna enastående, helt sanna urbild för alla ansikten, ur bilden såväl för alla som för var och en, en så fulländad urbild för var och en som om den inte vore ur bilden för någon annan. Man skulle behöva gå bortom alla former och avbildningar av alla formbara ansikten. Och hur skulle man begripa att det är ett ansikte, när man går bortom alla ansikten och alla likheter bland ansikten och alla avbildningar och förbi alla föreställningar, som man kan göra sig av ett ansikte och av alla färger, all strålgång och all skönhet hos alla ansikten? Därför är den som lyfter sin blick mot Ditt ansikte fjärran från detta Ditt ansikte, så länge som han gör sig kroppsliga föreställningar. Ty varje begrepp om Ditt ansikte är mindre än Ditt ansikte, Herre, och allt skönt som kan tänkas är mindre skönt än Ditt ansiktes skönhet. Alla ansikten har skönhet, men de har inte skönheten i sig. Men Ditt ansikte, Herre, har skönhet och att ha är hos Dig att vara. Ditt ansikte är därmed den absoluta skönheten, det är formen som ger form åt varje skön form. Du oändligt sköna ansikte! Alla ting som har fått gåvan att se på det räcker inte till för att beundra dess skönhet.

22 I alla ansikten ser man ansiktenas ansikte beslöjat och som i ett dunkel. Man kan inte se det obeslöjat, så länge man inte bortom alla ansikten går in i en sorts hemlig och dold tystnad, där det inte finns något ve-

tande eller någon föreställning om ansiktet. Detta dun-
kel, denna dimma, detta mörker eller icke-vetande, där
den inträder som söker Ditt ansikte, när han överskri-
der allt vetande och alla begrepp, är på ett sådant djup,
att han hitom endast kan se Ditt ansikte på ett beslöjat
sätt. Men själva mörkret avslöjar, att där finns ett an-
sikte bortom all förklädnad. Det är som när vårt öga
försöker se solens ljus som är solens ansikte. Ögat ser
då ljuset först beslöjat i stjärnorna och i färgerna och i
allt som har del i solljuset. Men om ögat bemödar sig
att se ljuset obeslöjat, går det utöver allt synligt ljus:
varje sådant ljus är nämligen mindre än det ögat söker.
Men eftersom det söker ett ljus som det inte kan se, vet
ögat: så länge jag ser något är detta inte det som jag
söker. Därför måste ögat gå bortom allt synligt ljus.
Om alltså någon skall gå bortom allt ljus, måste plat-
sen som han skall beträda vara fri från allt synligt ljus,
och därmed är den för ögat ett mörker. Om han nu är
i detta mörker som är natt och om han vet att han be-
finnar sig i mörker, då vet han att han närmast sig solens
ansikte. Mörkret i hans öga uppkommer nämligen av
den våldighet som är solens ljus. Ju större detta mörker
syns honom vara, desto verkligare nalkas han i mör-
ret det osynliga ljuset. Jag ser, Herre: endast på detta
och inte på annat sätt kan jag nalkas Ditt ansiktets
ouppnåeliga ljus¹¹ dess skönhet och dess strålgans
obeslöjat.

Kapitel 7

Frukten av vårt betraktande av Guds ansikte och hur man uppnår denna frukt

Herre, den sötma med vilken Du nu livnar min själ är 23
så stor att jag på något sätt finner glädje i det jag erfår
här i världen och detta gör jag i liknelser som Du inspi-
rerar till! Därför att Du, Herre, är den kraft eller det
ursprung som allt härstammar från och Ditt ansikte är
den kraft och det ursprung som alla ansikten har sin
del i, därför vänder jag mig nu till det stora höga träd,
vars ursprung jag försöker se. Och med mina ögon ser
jag att det är ett stort och vitförgrenat träd fullt av
färgprakt, med grenar, med blad och med frukter. Där-
efter ser jag med min själs öga att trädet existerat i sitt
frö inte på det sätt som jag nu ser det, utan som en
inneboende kraft. Uppmärksamt betraktar jag frönas
beundransvärda kraft, som omsluter hela detta träd,
alla frukter, frukternas hela frökraft, och alla träd som
funnits i frukternas frökraft. Jag inser att denna kraft
aldrig vid någon tid fullt kan utvecklas genom him-
larnas rörelse. Ändå är denna fröets kraft – fastän den
inte är utvecklingsbar – begränsad, då den endast kan
utveckla sin kraft i den egna arten. Fastän jag således
ser trädet i fröet, ser jag det ändå endast i en begränsad
kraft.

Därefter betraktar jag fröets hela växtkraft i alla olika 24
arter av träd – en kraft som är begränsad till varje art.

Och i dessa frön ser jag trädens inre kraft. Om jag sedan önskar urskilja den absoluta kraften i alla sådana frön – denna kraft som också är ursprunget till och som ger kraft åt alla frön – måste jag gå över alla "frökrakter" som man kan föreställa sig och begripa och gå in i detta icke-vetande, där det inte återstår någon till fröet hörande kraft. Då kommer jag att i mörkret finna den mest häpnadsväckande kraft, som inte kan uppnås av någon iakttagbar "frökraft". Den är urgrunden som ger liv åt varje "frökraft", vare sig det är fröets kraft eller någon annan kraft. Denna absoluta och översinnliga kraft ger till varje frö en sådan kraft att den innefattar trädets förmåga, allt som behövs för ett synligt träd och allt det som följer med trädets existens. Därför har detta träd ursprunget och orsaken i sig själv – såsom orsak och på ett omfattande och absolut sätt – vad den än ger åt verkningskraften. På detta sätt ser jag att kraften är ansiktet eller ur bilden av varje trädart och av varje träd. I denna kraft ser jag detta träd med frukter inte som i dess egen begränsade kraft utan som den skapande orsaken till denna fröets kraft. Och jag ser därför i detta träd ett slags urveckling av fröets kraft och att fröet är en viss urveckling av den Allsmäktiga kraften.

25 Därtill ser jag följande: ett träd är i sitt frö inget träd, utan fröets kraft är det som utvecklas till ett träd. Det finns inte något i trädets som inte redan fanns i fröet. Men fröets kraft är, när man går till dess orsak som är kraften i all kraft, inte fröets kraft, utan den absoluta kraften. Därför är trädets i Dig, min Gud, Du själv, och i Dig finns dess sanning och urbild. På liknande sätt är även trädets frö i Dig dess sanning och dess urbild. Du, Gud, är sanningen och ur bilden både när det gäller trädet och dess frön. Och denna fröets kraft som är begränsad, är naturens kraft i arterna. Den är begränsad

till arten och är liksom en begränsad urgrund inneboende i den. Men Du, min Gud, är den absoluta kraften och naturen i alla naturer.

26 O Gud, vart har Du fört mig, så att jag kan se Ditt absoluta ansikte? Det är: (1) den absoluta kraften och naturen i alla naturer, (2) ansiktet som är det absoluta varat i allt som finns, (3) konsten och vetandet i allt som kan vetas. Den som förunnats att se Ditt ansikte, ser allting blottlagt och inget förblir dolt för honom. Den som har Dig, Herre, vet allt och har allt. Den som ser Dig har allt, ty ingen ser Dig utom den som har Dig. Ingen kan närma sig Dig, därför att Du är oåtkomlig. Därför kommer ingen att förstå Dig med mindre än att Du ger Dig själv åt honom. Hur kommer jag att ha Dig, Herre, jag som inte är värd att framträda inför Din syn? Hur skall min bön nå Dig som på allt sätt är oåtkomlig? Hur skall jag bönfalla Dig? Ty vad är mera orimligt än att be Dig, som är över allt¹², att ge Dig själv åt mig? Och på vilket sätt kommer Du att ge Dig åt mig, om Du inte likaledes ger mig himmel och jord och allt vad de rymmer". Kort sagt: hur skall Du själv ge Dig åt mig, om Du inte därjämte ger mig själv åt mig? Och medan jag i betraktelsens tystnad kommer till ro, svarar Du, Herre, i mitt inre och säger: "Var dig själv i djupet av din själ och jag skall vara din."

27 Herre, sörman i all ljuvlighet, Du har lagt det i mitt fria avgörande om jag vill vara mig själv. Om jag inte är mig själv, är Du inte min. Ty Du gör friheten nödvändig, eftersom Du inte kan vara min, om jag inte är mig själv. Och eftersom Du lagt detta i mitt avgörande, så tvingar Du mig inte, utan Du väntar på att jag skall välja att vara mig själv. Det är på mig det beror och inte på Dig, Herre, Du som inte inskränker Din omätliga godhet, utan frikostigt ger den åt alla, som är be-

redda att ta emot den. Men Du Herre, Du är din godhet.

28 Hur skall jag nu vara mig själv, om inte Du, Herre, lär mig? Men Du lär mig att sinnena bör lyda förståndet och att förståndet bör härska. När som sagt sinnena tjänar förståndet, är jag mig själv. Men förståndet har ingen att ledas av utom av Dig, o Herre, som är ordet och förståndsprincipernas förståndsprincip. Följaktligen ser jag nu detta: om jag hör Ditt Ord, som inte upphör att tala inom mig och oupphörligt upplyser mitt förstånd, kommer jag att vara mig själv – fri och inte en syndens tjänare – och Du kommer att bli min och kommer att förkunna mig att se Ditt ansikte och då kommer jag att vara helad. Prisad vare Du därför i Dina gåvor, Herre, Du som ensam förmår att trösta min själ och att uppräta den så att den hoppas att uppnå Dig och glädjas åt Dig som en gåva den fått, den oändliga, av alla mest eftersträfvade skatten.

Kapitel 8

Guds seende är att älska, att vara orsak, att läsa och att ha allt i sig

29 Mitt hjärta finner ingen ro, Herre, eftersom Din kärlek upptänt en så stor längtan i det, att det kan finna ro endast i Dig. Jag började läsa Herrens bön, och Du inger mig att jag skall besinna, hur Du är vår Fader. Att älska är hos Dig detsamma som att se. Din faderlighet är Din blick som omsluter oss alla på en faders vis. Vi säger ju "Fader vår". Du är på samma sätt allas och vars och ens fader. Alla säger vi ju, att Du är "vår fa-

der". Din faderliga kärlek omsluter alla barn, vart och ett. Så älskar fadern alla och var och en, eftersom han är far till alla lika väl som han är far till var och en. Han älskar varje barn så att varje barn uppfattar det som om det var just honom fadern föredrar framför alla andra.

30

Om Du alltså är fadern och vår fader, då är vi Dina barn. Men faderlig kärlek går före barnets kärlek. Så länge som vi som Dina barn ser på Dig som barn, upphör Du inte att se på oss som en fader. Därför skall Du vara vår faderliga försyn, som har faderlig omsorg om oss. Din blick är Din försyn. Men om vi, Dina barn, förnekar Dig som är vår far, avsäger vi oss barnskapet hos Dig. Då är vi inte fria barn som har egen makt och myndighet, utan vi beger oss till ett främmande land¹⁴, där vi skiljer oss från Dig. Och då råkar vi i tung trældom under en furste som är fientlig mot Dig, vår Gud. Men just därför att vi är Dina barn, fader, tillåter Du, som är friheten själv, på grund av den frihet Du givit oss, att vi ändå går ifrån, att vi förslösar vår frihet och vår tillvaro och följer sinnenas fördärvade begär. Men Du lämnar oss inte helt ensamma. – Du är oss nära i Din ständiga omsorg om oss. Du talar inom oss och kallar oss tillbaka så att vi återvänder till Dig. Du är alltid beredd att liksom tidigare se på oss med faderligt öga, när vi återvänt och ånyo förtroendefullt vänt oss till Dig. Nådige Gud, se på mig som nu ångerfullt återvänder¹⁵ från den eländiga träldomen – liksom svin i deras slippriga smuts – en träl dom där jag utmattats av hunger, för att nu i Ditt hus livnäras på något sätt. Liv när mig med Din blick, Herre, och lär mig att Din blick ser varje seende blick och allt synligt, varje rörelse i seendet, varje seende kraft och varje synlig kraft och allt seende, som bryter fram ur dessa. Din blick är detta att vara orsak. Du som är alltings orsak och ser allt.

31 Lär mig, Herre, att det är med en enda blick som Du urskiljer allt och tillika varje enskilt ting. När jag öppnar en bok för att läsa den, ser jag hela sidan oordnad. Och om jag vill urskilja varje enskild bokstav, stavelse och ord, måste jag i tur och ordning vända mig från det ena till det andra. Och jag kan endast läsa den ena bokstaven efter den andra, den ena meningen efter den andra, avsnitt för avsnitt. Men Du, Herre, ser samtidigt hela sidan och läser utan uppehåll. Om nu två av oss läser samma sak och den ene läser snabbare, den andre långsammare, så läser Du med var och en, och Du tycks läsa i tiden, eftersom Du läser med den som läser. Och ändå ser och läser Du på en gång allt bortom tiden. Detta att se är nämligen för Dig detsamma som att läsa. Från evighet och bortom all tidrymd har Du sett alla böcker som har skrivits och som kan komma att skrivas, och Du har samtidigt läst dem. Men Du läser dem också nu efter vartannat tillsammans med alla som läser dem. Du läser inte en sak i evighet och en annan i tiden tillsammans med dem som läser. Snarare läser Du samma sak och detta på samma vis, eftersom Du inte är föränderlig, eftersom Du är den förblivande evigheten. Då evigheten emellertid inte överger tiden, tycks den förflyttas med tiden även om rörelse i evigheten är vila.

32 Herre, Du ser och Du har ögon. Du är följaktligen öga, eftersom detta att ha hos Dig är detsamma som att vara. Därför skådar Du allting i Dig själv. Skulle nämligen blicken hos mig vara öga som hos Dig, Herre, då skulle jag se allt i mig, då ögat är likt en spegel. Vilken liten spegel som helst avbildar i sig både ett högt berg och allt som befinner sig på ytan av detta berg. På så sätt speglas alltings synbara former i ögat. Ändå ser vår syn medelst det spegelartade ögat endast enskildheten som den vänder sig mot; ty ögats synkraft bestäms

endast genom varje enskilt föremål. Följaktligen ser blicken inte allt som uppfångas av ögats spegel. Men Din blick ser allt i sig, då den är öga eller levande spegel. Kort sagt: eftersom Din blick är orsaken till alla synliga ting, omfamnar den och speglar den allting i sin orsak och ursprungliga form, dvs i sig själv. Ditt öga, Herre, når allting utan att ändra riktning. Att nämligen vårt öga måste vända sig mot ett föremål, beror på att vår syn ser från en vinkel i viss storlek. Men Ditt öga, Herre, har ingen bestämd storlek, det är oändligt. Det är en cirkel eller bättre ett oändligt klot – eftersom Din blick är ett klotformat öga och av oändlig fullkomlighet. Därför ser Din blick samtidigt uppfifrån och nedifrån, allt runtomkring.

33

Hur underbar är ändå Din blick som är *theos*, Herre, för alla som utforskar den! Hur vacker och älskansvärd den är för alla som älskar Dig, hur skräckinjagande för alla som svikit Dig, Herre, min Gud! Genom Din blick Herre, levandegör Du nämligen varje själ, Du gläder alla välsignade, Du skingrar all sorg. Se därför nådigt på mig och min själ kommer att bli frälst.

Kapitel 9

*Guds blick omfattar allt och alla.
Vägen till att skåda Gud*

34

Eftersom Du iakttar alla och envar – såsom detta också kommer till uttryck på den målade tavla jag har framför mig – ser jag full av förundran, att med Din synkraft det allmänna sammanfaller med det enskilda. Men jag lägger märke till följande: min föreställning

kan inte fatta hur detta sammanfallande kan ske, då jag med min synkraft söker Din blick. Denna är ju inte begränsad till ett sinnesorgan som mitt, därför sviker mig mitt omdöme.

35 Din blick Herre, är Ditt väsen. Om jag begrundar den mänskliga naturen som är enkel och personlig i alla människor, så finner jag den hos alla och envar. Och fastän den inte i sig själv är i öster eller i väster eller i söder eller i norr, är den ändå i öster för den östliga människan och i väster för den västliga. Och på samma sätt: fastän varken rörelse eller vila tillhör människonaturens väsen, sätts mänskligheten ändå vid en och samma tid i rörelse med människor som rör sig och den förblir i vila med människor som är i vila och den förblir stående med dem som står. Ty den mänskliga naturen överger inte människan, vare sig hon är i rörelse eller inte är i rörelse, vare sig hon sover eller vilar. Därför är den mänskliga naturen, som är begränsad och inte existerar skild från människan, av sådan beskaffenhet, att den är närvarande i den ena människan lika mycket som i den andra: ändå är den så fullständigt närvarande i den ena människan som om den inte vore närvarande i någon annan. Om det förhåller sig på detta sätt, gäller det i än högre grad den obegränsade människonaturen som är den begränsade mänskliga naturens urbild och idé, och formen samt sanningen för människonaturens inskränkta form. Den obegränsade mänskliga naturen kan nämligen aldrig överge mänskligheten som är begränsad i individuella varelser. I själva verket är det formen som ger varat åt denna naturens form. Utan denna form kan ingen art av form finnas till, eftersom den inte finns till genom sig själv. Den härstammar ju från den form, före vilken det inte finns någon annan. Därför är det den absoluta formen som är formen vilken ger arten dess existens.

Och Du är denna form, o Gud, Du som är formgivaren av himmel och jord och allt.

När jag därför betraktar den begränsade mänskliga naturen och genom denna skådar det absoluta människosläktet – då jag ser det absoluta i det begränsade såsom den verkande orsaken och sanningen och ur-bilden i bilden – då framstår Du, min Gud, som alla människors förebild och som den mänskliga naturens idé, dvs den absoluta mänskliga naturen. Om jag emellertid på liknande sätt vänder mig till alla arter för att betrakta formernas form, så framstår Du för mig som idén och urbilden. Och då Du är den absoluta och helt enkla urbilden, är Du inte sammansatt av flera urbilder, utan Du är den helt enkla oändliga urbilden. Därmed är Du den helt sanna och fullgoda urbilden av allt och av varje enskilt som kan formas. Du är därför den innersta naturen av alltings väsen. Du som ger alla begränsade varelser deras inre väsen så att de är vad de är. Utanför Dig, Herre, kan därför intet finnas till.

37

Om därför Ditt väsen genomtränger allt, då är det Din blick som är Ditt väsen. Liksom inget av allt existerande kan undgå sin egen existens, kan det inte heller undkomma Ditt väsen, som tilldelar allt själva grunden för dess tillvaro. Följaktligen kan intet existerande ting undgå Din blick. Du ser alltså allt och vart och ett samtidigt, Herre. Och med allt som sätts i rörelse rör Du Dig och med det som vilar, vilar Du. Och då det händer att somliga är i rörelse medan andra vilar, då står Du stilla, Herre, samtidigt som Du rör Dig, går Du och vilar Du. Om det nämligen händer i ofullkomlighet att olika ting som är i rörelse samtidigt står stilla och ingenting kan vara utanför Dig, så finns det varken rörelse eller vila utanför Dig. Herre, Du är samtidigt närvarande i alla dessa ting. Och Du är tillstädes i

var och en av dem såsom en helhet. Ändå varken rör Du Dig eller vilar, eftersom Du är upphöjd och oberoende av allt som kan fattas eller nämnas. Därför är Du stillastående och Du går framåt och tillika varken går Du eller står Du stilla. Egentligen är det just detta ikonen visar mig. Ty när jag är i rörelse, tycks dess blick röra sig, eftersom den inte överger mig. Om jag själv är i rörelse och någon annan betraktar ansiktet medan han står stilla, då överger ansiktets blick inte honom heller utan står stilla tillsammans med den stillastående. Ändå kan ett ansikte som är oberoende av sådana tillfälligheter inte i egentlig mening stå stilla eller vara i rörelse, då det i sin helt enkla och helt fullkomliga oändlighet är före all vila och all rörelse. Först hitom denna oändlighet finns motsatser som rörelse och vila och allt som kan sägas eller tänkas.

38 Därför förstår jag att jag måste gå in i mörkret och bortom varje förståndets fattningsförmåga lämna plats åt motsättningarnas samgående. Jag måste söka sanningen, där jag möts av omöjlighet. Och bortom denna, t o m bortom insiktens högsta höjd, när jag nått fram till det som är okänt för varje intellekt, som varje insikt bedömer som längst bort från sanningen: där är Du, min Gud, som är den absoluta nödvändigheten. Och ju mer jag inser att denna med mörker täckta omöjlighet är dunkel och omöjlig, desto öppnare lyser nödvändigheten fram, desto mindre dold uppenbarar den sig och närmar sig.

39 Jag tackar Dig, min Gud, för att Du uppenbarar för mig att det inte finns någon annan väg att nalkas Dig än den som tycks fullkomligt otillgänglig och omöjlig för alla människor, även för de lärdeste filosofer. Du har ju visat mig att man inte kan se Dig någon annanstans än där omöjlighet möter oss och hindrar. Och

Du, Herre, som är den fasta födan för fullvuxna,¹⁶ har ingivit mig att göra våld på mig, eftersom omöjligheten går samman med nödvändigheten. Och jag har funnit en plats, där man kan finna Dig obeslöjad. Den är inre hägnad av "motsatsernas samgående". Det är muren kring paradiset som är Ditt hemvist. Porten i denna mur bevakas av förståndets högsta ande. Om denna inte besegras, kommer porten inte att öppnas. Därför är det bortom motsatsernas samgående som Du är synlig, men ingalunda hitom denna gräns. När därför omöjlighet i Dina ögon, Herre, är nödvändighet, finns det inget som Din blick ej ser.

Kapitel 10

Gud syns bortom motsatsernas samgående och att se är för honom detsamma som att vara

40

Jag står framför bilden av Ditt ansikte, min Gud, en bild som jag skådar med mina för sinnesintryck mot tagliga ögon; och jag bemödar mig att med mitt inre öga skåda den sanning som kommer till uttryck i bilden. Det förefaller mig, Herre, som om Din blick talar; ty att tala är hos Dig intet annat än att se. Och därför att Ditt tal och Din blick inte skiljer sig från varandra, finns där ingen reell skillnad i Dig – Du som är den totala enkelheten. Därpå upplever jag tydligt att Du samtidigt ser allt och varje enskilt ting. Ty när jag predikar talar jag samtidigt till hela den församlade menigheten och till enstaka närvarande. Jag yttrar endast ett ord och i detta enda ord talar jag till varje enskild person. Det som för mig är kyrkorum är för Dig, Herre, hela världen och varje enskilt skapat ting som

existerar eller kan existera. På samma sätt talar Du till varje ting och ser Du tingen som Du talar till. Herre, Du som är den yttersta trösten för dem som sätter sitt hopp till Dig. Du inger mig önskan att prisa Dig. Ty Du har givit mig ett ansikte såsom Du velat och detta kan ses samtidigt av alla och envar som jag predikar för. Så ses mitt ansikte, som endast är ett enda, av var och en, och mitt tal, som jag håller en gång, hörs helt och hållet av var och en närvarande. Men jag förmår inte att samtidigt lyssna till alla som talar utan bara till en och en. Jag kan inte heller se alla individuellt på en gång, utan endast en och en. Men om jag skulle ha en sådan förmåga i mig att detta att höra och att bli hörd skulle sammanfalla och likaså att ses och att se, både talet och hörseln, såsom hos Dig. Herre, som är den yttersta kraften, då skulle jag höra alla och samtidigt envar och då jag talar skulle jag både se och höra svaren från var och en och från alla.

41 Vid porten till motsättningarnas samgående, som vak-
tas av ängeln som står vid paradiset's port", börjar jag
se Dig, Herre. Du är närvarande, när detta att jag talar,
ser, hör, smakar, berör, tänker efter, förstår och inser är
detsamma och där detta att se sammanfaller med att
ses, att höra med att höras, att smaka med att smakas,
att beröra med att beröras, att höra och att skapa ge-
nom att tala. Om jag skulle se precis som jag kan ses,
vore jag ingen skapad varelse. Och om Du, Herre, inte
skulle kunna se såsom Du kan ses, vore Du inte Gud
den Allsmäktige. Du kan ses av allt skapat och Du ser
allt skapat. Ty i det att Du ser allt skapat, ses Du av allt
skapat. I annat fall skulle skapelsen inte kunna exis-
tera, eftersom allt finns till genom Din blick. Men om
de skapade varelsena inte skulle se Dig som ser dem,
skulle de inte mottaga varat. Skapelsens vara motsva-
ras av att Du ser och att Du ses.

42 Genom Ditt ord talar Du till allt som finns till och Du
kallar till varat det som inte finns till.¹⁸ Du kallar dem
alltså för att de må höra Dig och när de hör Dig, finns
de till. När Du talar, talar Du till alla och alla som Du
talar till, hör Dig. Du talar till jorden och kallar den till
att bli mänsklig natur; och jorden hör Dig och att höra
är att bli människa. Du talar till intet som om det vore
något och Du kallar intet till att bli något; och intet hör
Dig, därför att det som var intet blir något. Du oänd-
liga kraft, att tänka något är hos Dig detsamma som
att tala. Du tänker himlen och himlen är som Du tänkt
den. Du tänker jorden och jorden är som Du tänkt den.
Medan Du tänker något, ser Du och talar Du och ver-
kar Du och vadhelst som kan sägas.

43 Du är beundransvärd, min Gud! En gång talar Du och
en gång skapar Du genom Din "tankekraft". Hur
kommer det sig då att intet allting existerar samtidigt
utan att många ting kommer till efter varandra? Hur
kan så olika ting komma från en enda "tankekraft"?
Du uppenbarar för mig som står vid tröskeln till in-
gången att Ditt "tänkande" är evigheten själv. Ingen-
ting kan emellertid frambringas efter den helenkla
evigheten. Den oändliga beständigheten, som är själva
evigheten, omfattar allt efterföljande. Därför är allt
som syns oss ha kommit till senare, på intet sätt senare
än Din "tankekraft" som är själva evigheten. Ty Din
enda "tankekapelse", som också är Ditt ord, omslu-
ter allt och alla. Ditt eviga ord kan varken vara många-
thanda eller skiftande eller föränderligt eller utbytbar,
då det är den enkla evigheten. Så ser jag, Herre, att
ingenting är senare än Din "tanke". Snarare finns allt
till, därför att Du har haft en "tanke". Nu har
Du Din "tankekraft" i evighet. Men evigheten är en
varaktighet, något som inte följer det ena på det andra,
kontinuiteten är evigheten själv, dvs Ditt ord i sig.

Herre, Gud. Vilket ting som helst som framträder för oss i tiden var inte skapat i Din "tanke" innan det fanns till. Ty i evigheten, i vilken Du har Din "tanke skapelse" faller all rimlig tidsföljd samman i detta evighetens nu. Intet tillhör det förgångna eller framtiden, när framtiden sammanfaller med det förgångna och med nutiden.

44 Emellertid är orsaken till att det i denna värld endast finns ting som tillhör ett förflutet och ett tillkommande den, att Du inte hade någon tankeföreställning om världens ting innan de existerade. Ty hade Du haft en "tankeföreställning" tidigare om dem, skulle de ha funnits till tidigare. Om där nu kan förekomma ett förflutet och ett tillkommande i någons begrepp, så att han fattar först en sak och senare en annan, då är detta begrepp inte allt behärskande. — Så är inte heller ett öga allsmäktigt, när det först ser en sak och sedan en annan. Därför att Du är den allsmäktige Guden, vistas Du innanför paradiset's mur. Men muren är "samgående", där senare går samman med tidigare, där slutet går samman med början, där alfa och omega är det samma. Därför existerar tingen alltid, för att Du kallar dem att finnas till. Men de existerar inte tidigare, eftersom Du inte kallar dem tidigare. När jag nu läser att Adam fanns till för så och så många år sedan och att det idag föddes en ny Adam, tycks följande vara omöjligt: (1) att Adam existerade på den tiden, därför att Du ville hans existens; (2) att tillika Adam föddes idag, eftersom Du nu ville detta; och (3) att inte desto mindre, Du inte ville att Adam skulle existera dessförinnan. Din vilja var att människan skulle födas idag. Det som emellertid tycks omöjligt är nödvändigheten själv. Ty ett "nu" och ett "då" kommer senare än Ditt ord. Och för den som nalkas Dig tycks nu och då framstå som ett samgående innanför den mur som omger plat-

Har Du har Ditt hemvist. Ty nu och då sammanfaller paradiset's mur. Men Du, min Gud, som är absolut evigheten, finns till och talar bortom det förflutna och bortom det som var då.

Kapitel I I

Hur vi i Gud ser kontinuiteten utan kontinuitet

45

Jag upplever Din godhet, min Gud. Den försmår inte mig fattig syndare, utan livnär mig så ömt med en viss längtan. Du har givit mig en vacker liknelse när det gäller enheten i Ditt ord eller den intellektuella "avslöelsen" och dess mångfald i det som framträder efter vartannat. Den enkla idén om ett helt och fullkomligt urverk leder mig nämligen fram till att jag på ett mera vist sätt skyndsamt kan skåda Din idé och Ditt ord. Den enkla idén om ett urverk sammanfattar nämligen hela den tidliga kontinuiteten i sig. Låt oss anta att uret är en idé. Då kommer, fastän vi hör klockan slå den sjätte timmen tidigare än den sjunde, den sjunde timmen ändå att höras endast om klockans idé beordrat det. Den sjätte timmen är inte heller tidigare enligt denna idé än den sjunde eller åttonde timmen. Snarare är enligt klockans enda idé ingen timme tidigare eller senare än den andra, fastän klockan aldrig slår någon timme annat än när idén ger order härom. Och när vi hör att den sjätte timmen slår, är det sant att säga att den slår sex därför att mästarens idé har velat det.

Därför att urverket i Guds "föreställning" är urets idé, 46
syns det en smula, på vilket sätt 1) kontinuiteten är

närvarande i klockan utan att där finns en kontinuitet i vare sig Ordet eller i idén; 2) att i denna fullkomna enkla idé alla rörelser är sammanförda liksom i ett och vadhelst vi upplever som kontinuitet; 3) allt som sker i ordningsföljd går inte utanför urets idé; 4) utvecklingen av den ursprungliga föreställningen att idén ger varandet till allt följande; 5) att därför ingen enting fanns till tidigare än det kom till stånd, eftersom det inte fanns någon intellektuell uppfattning om dess förförrinnan. Låt därför klockans idé vara som för den vore evigheten själf. Då blir klockans rörelser kontinuiteten. Därför omsluter evigheten kontinuiteten och utvecklar den; ty idén om en klocka motsvarar evigheten, den innesluter allt på samma sätt som den utvecklar allt.

47 Välsignad vare Du, Herre, min Gud, som livnär mig med liknelsernas mjölk, till dess att Du ger mig en kraftigare föda.¹⁹ Led mig, Herre Gud, på dessa stigar till Dig. Ty om Du inte leder mig, kan jag inte hålla mig på vägen på grund av min förgängliga naturs bräcklighet och det lerkärl som jag bär på.²⁰ Jag återkommer i tillit till Din hjälp, Herre, för att finna Dig bortom muren för samgåendet och utvecklingen av motsättningarna. Och om jag vid en och samma tidpunkt både går in och ut genom dörren för Ditt Ord och Din idé finner jag en mycket välsmakande föda. När jag finner att Du är makten som omsluter allt, går jag in där. När jag finner Dig som makten som utvecklar allting, går jag ut. När jag finner Dig vara en makt som både omsluter och utvecklar allting, går jag både in och ut. Som skapad varelse går jag in till Dig, som är skaparen – och då går jag från verkan till orsak. Jag går ut från Dig som är Skaparen och då går jag från orsak till verkan. Jag går både in och ut, när jag ser att detta att gå ut samtidigt är att gå in och att gå in samtidigt är att gå ut –

Kapitel 12

Där det osynliga ses, skapas det oskapade

48
Undergrundom har Du, Herre, visat Dig för mig som den för hela skapelsen osynlige. Ty Du är den oändligt dödade Guden.²¹ Oändlighet är enclertid obegriplig för varje form av förstående. Därefter franträdde Du för mig som den för alla synlige, då något ju endast finns till för så vitt Du ser det och det skulle inte finnas till i verkligheten om det inte skulle se Dig. Din blick ger i sanning tillvaro, då Din blick är Ditt väsen. På detta sätt är Du, Herre, både osynlig och synlig: Du är osynlig som Du är i Dig själv, synlig är Du därför att skapelsen finns till och har sin existens i den mån den ser Dig. Så ses Du, min osynlige Gud, av alla. Och i varje blick ses Du av alla som är seende. Du som är osynlig, som är fri från allt synligt och som är upphöjd i oändlighet, ses i allt synligt och i varje levande blick.

Jag måste därför, Herre, överskrifva det osynliga seendets mur, där Du kommer att finnas. Men denna mur

är samtidigt både allt och intet. Ty Du som möter mig som om Du samtidigt vore allt och intet av allt, Du bör innanför den höga muren, som inget snille kan bestiga av egen kraft. Ibland kommer Du inför mina ögon på ett sätt som det förefaller mig att Du ser allt i Dig själv, liksom i en levande spegel, där allt reflekteras. Och eftersom Din blick är Din kunskap, förefaller det mig som om Du ser allt i Dig själv liksom i en levande spegel; ty om så vore fallet, skulle Din kunskap härstamma från tingen. Sedan framstår Du för mig som om Du ser allting i Dig själv såsom själva seendets kraft skulle göra. Om t ex kraften i trädets frö skulle se sig själv, skulle det i sig själv se trädets slumrande möjlighet. Men därefter förefaller det mig återigen som om Du inte ser Dig själv och – allt i Dig själv – såsom en kraft. Ty att se ett träd i dess krafts möjlighet beror på med vilken blick man ser ett verkligt träd. Och då finner jag att Din oändliga kraft är bortom spegelns förmåga och bortom fröet och bortom sammanfallandet av utstråling och återspeglning och på samma sätt bortom detta att vara orsak och att förorsakas. Och Din totala kraft är den absoluta blicken som är fullkomligheten själv och som är bortom varje art av seende. Ty Din blick, som är Ditt vara, min Gud, är utan alla former, alla dessa former som bara framhäver blickens fullkomlighet.

50 Men tillåt, kärleksfullaste Herre, att en skapelse av ringa värde fortsätter att tala till Dig. Din blick är Ditt skapande, och Du ser intet annat än Dig själv, Du är Ditt eget objekt, ty Du är 1) den som iakttar, 2) det som iakttas och 3) själva iakttagandet. Hur kommer det sig då, att Du skapar andra ting än Dig själv? Ty Du tycks skapa Dig själv, såsom Du ser Dig själv. Men Du tröstar mig, min andes liv. Ty även om orimlighetens mur

finns muren för samgåendet av skapande med det skapade? ställer sig i min väg, som om skapandet inte rimligtvis kan sammanfalla med att vara skapat (att tillstå ett sådant sammanfallande skulle förefalla vara en bekräftelse på att något existerade innan det fanns till; nämligen Gud skapar, finns det till och det finns inte till, därför att det skapas). – Ändå är muren inget hinder. Ty detta att skapa är för Dig att vara. Att skapa och att skapas är inget annat än att Du förlämnar Ditt vara till alla ting, så att Du blir allt i alla ting²², medan Du ändå själv förblir absolut oberoende av allt. Att kalla det som inte existerar till varat²³ är att meddela varande till intet. Att kalla är för Dig att skapa, Ditt givande är att bli skapad. Och bortom "samgåendet av skapandet och att skapas" är Du, den absolute och oändlige Guden, som varken skapar eller kan skapas, fastän allting är det det är, därför att Du finns till.

51

Vilket djup av rikedom, hur outgrundlig²⁴ är Du inte! Så länge som jag (med mitt förstånd) föreställer mig skaparen som skapar, då är jag ännu utanför paradiset mur. På samma sätt är det när jag föreställer mig skaparen som skapad, då har jag ännu inte gått fastän jag är vid muren. Men när jag ser den absoluta oändligheten som Du är, när varken ord som skapande, skapare eller skapad skapare räcker till, då börjar jag skåda Dig utan slöja och jag börjar gå in i paradiset lustgård. Du är alls inte något som kan uttryckas eller något som kan begripas, ty Du är absolut och oändligt upphöjd över alla ting. Fastän ingenting sker eller kan ske Dig förutan är Du därmed inte skaparen men oändligt mycket mer än skapare. Dig vare pris och ära i all evighet!

Därför måste var och en som närmar sig Dig stiga upp bortom varje gräns och varje slutmål och allt ändligt. Men hur skall han kunna nå Dig, som är det slut han siktar till, om han måste stiga upp ännu högre än slutmålet? Kommer inte han som stiger upp högre än slutmålet att inlåta sig i det som är obestämt och osäkert och därmed i det som för insikten är ovetande och mörker, som utmärker intellektuell villrådighet? Insikten måste alltså, om den vill se Dig, bli ickevetande och måste ta boning i mörkret. Men hur, min Gud, är insikten i icke-vetandet? Är det inte det lärda icke-vetandet? Därför kan Du, min Gud, som är oändligheten, endast nås av den vars insikt är ett ickevetande, den som vet att hans insikt är okunnighet om Dig. Hur kan insikten fatta Dig som är oändlighet? Insikten vet att den är icke-vetande och att Du inte kan begripas, eftersom Du är oändlighet. Ty att förstå oändlighet är att förstå det ofattbara. Insikten vet att den är icke-vetande om Dig, ty den vet att Du endast kan vetas om det ovetbara kan vetas, det osynliga kan ses och det onåbara kan nås.

Du, min Gud, är själva den absoluta oändligheten, som jag ser som ett oändligt mål. Men jag kan inte förstå, att ett slut är ett slutmål utan ände. Du, min Gud, är Ditt eget mål, ty Du är vadhelst Du har. Om Du har ett slut, är Du ett slut. Således är Du det oändliga målet, därför att Du är Ditt eget mål, eftersom Ditt mål är Ditt väsen. Ett slutmål är inte begränsat eller avslutat i något annat än genom och i sig själv. Därför är ett mål som är sitt eget mål ett oändligt slutmål; och varje mål som inte är sitt eget mål, är ett begränsat mål. Eftersom Du, Herre, är ett mål som avgränsar tingen, är Du ett mål som inte är något mål, och så är Du ett slut utan ände dvs oändlighet. Detta övergår allt förståndstänkande, eftersom det innebär en motsägelse. Om jag

Kapitel 13

Gud ses som den absoluta oändligheten

52 Herre Gud, Du hjälper dem som söker Dig, jag ser Dig i paradiset lustgård och jag vet inte vad jag ser, ty jag ser inget synligt. Jag vet bara att jag inte vet vad jag ser – och aldrig kan få veta det. Vidare vet jag inte, vad jag skall kalla Dig, ty jag vet inte vad Du är. Och om någon säger, att Du kallas vid det ena eller det andra namnet, så vet jag genom detta blotta faktum att han nämner ett namn, att det inte är Ditt namn. Ty varje begrepp som betecknar namn upphör vid paradiset mur, bortom vilken jag ser Dig. Och om någon uttrycker vilken som helst föreställning om hur Du kan begripas, vet jag att detta begrepp inte är beteckningen för Dig. Ty varje begrepp upphör vid paradiset mur. Vidare, om någon ger uttryck för en likhet och vidhåller att Du skall förstås i enlighet härmed, vet jag sammanledes att denna likhet inte liknar Dig. På samma sätt: den som framlägger en insikt om Dig i avsikt att visa det sätt, på vilket Du skall förstås, han är fortfarande mycket långt ifrån Dig. Ty det är en mycket hög mur genom vilken Du är skild från alla sådana former av förståelse. Denna mur avskiljer nämligen vadhelst som kan sägas eller tänkas om Dig, då Du är oberoende av allt som kan fattas genom något som helst begrepp. Om jag därför befinner mig mycket upphöjd, kan jag se att Du är oändligheten. Följaktligen är Du ouppnåelig, oförståelig och onämbar, Du kan inte mångfaldigas och är inte synlig.

därför hävdar, att det oändliga existerar, medger jag att mörker är ljus, att ett icke-vetande är vetande och att det omöjliga är nödvändigt. Och eftersom vi medger, att det finns ett slut på det ändliga, måste vi nödvändigtvis medge att det oändliga är det yttersta målet. att det existerar ett mål utan slut. Men vi kan inte annat än medge att det finns ändliga väsenden. Vi måste medge att det oändliga existerar. På detta sätt medger vi att där finns ett sammangående av motsägelser och ovanför detta finns det oändliga.

55 Men detta sammangående är en motsägelse utan motsägelse, precis som där finns ett mål utan slut. Du, Herre, säger mig också att ett annorlunda finns i enheten utan ett annorlunda, eftersom det är enheten. Så är också motsägelsen i oändligheten närvarande utan motsägelse, eftersom motsägelsen i oändligheten är oändlighet. Oändlighet är själva enkelheten; motsägelse existerar inte skilt från det som är annorlunda. Men i enkelheten är ett annorlunda närvarande utan ett annorlunda, eftersom ett annorlunda i enkelheten är enkelheten själv. Ty vad som än sägs om den absoluta enkelheten, så sammanfaller den med den absoluta enkelheten, ty i den absoluta enkelheten är detta att ha detsamma som att vara. Motsatsen av motsatser är motsats utan motsats, liksom det ändligas slutmål är ett mål utan slut. Du, o Gud, är därför motsatsernas motsats, eftersom Du är oändlig. Och därför att Du är oändlig, är Du själva oändligheten. I oändligheten är motsatsernas motsats utan motsättning.

56 Herre min Gud, Du som är de svagas styrka²⁵, jag ser att Du är oändligheten själv. Därför finns ingenting som gentemot Dig är annorlunda eller olika eller kan stå i motsättning till Dig. Oändligheten tål ingen annanledes bredvid sig: eftersom den är oändligheten,

finns intet utanför denna. Ty den absoluta oändligheten innesluter och omfattar alla ting. Om det därför skulle finnas en oändlighet och något skulle finnas utanför denna, skulle det varken finnas någon oändlighet eller något annat. Ty oändligheten kan varken bli större eller mindre. Därför finns ingenting utanför oändligheten. Ty om inte allt varande skulle inneslutas i denna, skulle den inte vara oändlighet. Men om oändligheten inte skulle existera, så skulle där inte heller finnas en ände. Och i detta fall skulle det inte finnas något som är annat och olika, ty sådant kan inte existera utan ett annorledes av slutet och begränsningen. Om därför det obegränsade avlägsnas, återstår intet. Därför existerar oändligheten och innesluter allting; och inget ting kan existera utanför detta. Följaktligen är inget annorlunda eller olika jämfört med detta. Därför är oändligheten i alla ting sådan att den inte är något av dem. Inget namn kan passa in på den. Ty varje namn kan ha en motsats, men mot en onämnbart oändlighet kan ingenting stå i motsats. Vidare: oändligheten är inte ett helt, som en del kan stå i motsats till; inte heller kan oändligheten vara en del. Vidare: oändligheten är varken stor eller liten; inte heller är den något av alla ting som kan bli namngivna, vare sig i himlen eller på jorden. Ovanför alla dessa ting finns oändligheten. Oändligheten är varken större eller mindre eller lika stor som någonting.

Men när jag betänker att oändligheten varken är större eller mindre än något som kan frambringas, säger jag att den är måttet för allt, eftersom den varken är större eller mindre. Och så uppfattar jag den som tillvarons likhet. Men en sådan likhet är oändlighet. Och då existerar likhet inte på så sätt att den står i motsatsförhållande till olikhet. Tvärtom är olikhet här t o m likhet. I oändligheten är olikheten nämligen utan olik-

het, eftersom den är oändlighet. På liknande sätt är likheten i oändligheten oändlighet. Den oändliga likheten är ett mål utan slut. Även om den varken är större eller mindre är den ändå inte likhet på så sätt som man uppfattar den inskränka likheten – fastmer rymmer den oändliga likheten varken mer eller mindre. Den är inte heller mer lik det ena eller det andra, utan den är så lik den ena att den är lik alla och så lik alla att den inte är lik någon. Det oändliga kan nämligen inte vara begränsat, utan det förblir absolut. Om det oändliga skulle kunna begränsas av oändligheten, vore det inte oändligt. Därför kan det oändliga inte begränsas till likhet med det ändliga, även om det inte är olikt något. Hur skulle också olikhet kunna höra ihop med det oändliga, när varken ett mer eller mindre hör ihop med det? Det oändliga är alltså i jämförelse med vad som helst varken större eller mindre eller olika. Det är inte heller likt det ändliga, därför att det genom det oändliga är oändligt bortom allt ändligt. Och därför att det genom det oändliga är bortom allt ändligt – dvs det är av sig självt – är det oändliga helt och hållet absolut och obegränsat.

58 Hur upphöjd Du är, Herre, över allt och samtidigt enkel, eftersom Du är närvarande i allt! Om oändligheten skulle kunna begränsas till något nämnbart, som en linje, en yta eller en art, skulle den draga till sig det som avgränsats från det. Och därmed innebär det för det oändliga en motsägelse, eftersom det oändliga inte skulle begränsas utan skulle draga till sig något. Om jag nämligen skulle säga att det oändliga är inskränkt till en linje – som när jag t ex säger: "en oändlig linje" – så dras linjen ut i det oändliga. Linjen upphör nämligen att vara linje, när den inte längre har någon kvantitet eller något slut. En oändlig linje är ingen linje, snarare är en linje i oändligheten oändlighet. Och på

samma sätt som intet kan tillfogas till det oändliga, kan det oändliga inte bli inskränkt till något, så att det blir något annat än det oändliga. Oändlig godhet är inte-godhet, utan oändlighet. Oändlig kvantitet är inte kvantitet, utan oändlighet osv.

Du min Gud är stor och det finns ingen ände på Din storhet.²⁶ Och så ser jag att Du är det omätliga måttet för allt, såsom Du är det oändliga slutet för allt. Därför, Herre, eftersom Du är oändlig, är Du utan början och utan slut. Du är början utan början och slutet utan slut. Du är början utan slut och slutet på så sätt att Du är början. Och Du är varken början eller slut, men Du är bortom början och slut, själva den absoluta, för alltid välsignade oändligheten.

Kapitel 14

Hur Gud omsluter allt utan något annanledes

Herre, genom oändligheten i Ditt förbarmande ser jag att Du är den allomfattande oändligheten. Därför finns det inte någonting utanför Dig. Men i Dig är intet något annat än Du.

Du lär mig, Herre, att något annanledes som inte finns i Dig inte existerar heller i sig och inte ens kan finnas till. Något annanledes som inte finns i Dig, åstadkommer inte heller att den ena skapelsen blir annorlunda än den andra, fastän den ena varelsen inte är som den andra. Ty himlen är inte jord, även om det är sant att himlen är himmel och jorden är jord. Om jag alltså söker något annanledes, som varken finns i Dig

eller utanför Dig, var skulle jag då kunna finna det? Och om det inte finns, hur kan jorden då vara en annan skapelse än himlen? Ty utan något annanledes kan man inte begripa detta.

61 Men Du talar inom mig, Herre, och Du säger att där inte finns någon positiv början på något annanledes och därför existerar inget annanledes. Ty hur kunde något annanledes existera utan en början, om den inte själv vore början och oändligheten? Men något annanledes är inte tillvarons början. Ty något annanledes härleder sitt namn från icke-varat. Därför att det ena inte är det andra, kallas det något annat. Därför kan något annanledes inte vara varandets början, eftersom den härleder sitt namn från icke-varat. Och det är inte varats början, eftersom det härstammar från icke varat. Därför är annanledes inte ett något.

62 Att himlen inte är jord beror på att himlen inte är själva oändligheten, som omfattar hela tillvaron. Att återigen oändligheten är absolut oändlighet, kommer därav att det ena inte också kan vara det andra. Tag en jämförelse: Sokrates' väsen omfattar hela Sokrates' vara och i detta Sokrates' enkla vara finns varken något annanledes eller olikhet. Ty allt som finns i Sokrates är den individuella enheten som utgör Sokrates' vara. I detta unika vara – dvs i själva hans personliga enkelhet, där det varken finns något annat eller något olik, allt som utgör Sokrates' vara. Men i detta enda vara finns allt som är och omfattas av Sokrates' vara och som varken är eller kan vara utanför detta. Och ändå förhåller det sig så att i detta helt osammansatta vara är ögat inte öra, huvudet inte hjärta, blicken inte hörsel och sinnestrycket inte förstånd. Detta beror inte på någon sorts principiellt annanledes. Men om vi utgår från Sokrates' mycket enkla kroppslighet, är det

öppenbart att huvudet inte är fötter, eftersom huvudet inte är hela denna Sokrates' mycket enkla kroppslighet. Hans kropp omfattar nämligen inte hela Sokrates' vara. Så ser jag, Herre, när Du upplyser mig följande: Eftersom Sokrates' enkla vara ingalunda kan helt och hållet överföras till och inte begränsas till en enda kroppsdels vara, är denna kroppsdels vara inte det samma som en annans. Men i detta enkla Sokrates' vara är helt enkelt alla Sokrates' kroppsdelar. I detta vara finns hela mångfalden och det som är annorlunda som förverkligas i de enskilda kroppsdela och utgör en enkel enhet på samma sätt som formernas mångfald hos delarna i helheten bildar en enhet.

63 På liknande sätt förhåller sig Ditt vara, o Gud, till allting, då Ditt vara på ett absolut sätt är oändlighet. Med "absolut sätt" avser jag här både den absoluta formen hos varat som alla inskränkta former i varat. Om därför Sokrates' hand skulle avskiljas från Sokrates, så skulle – trots att den inte längre vore Sokrates' hand efter amputationen – den ändå i visst avseende tillhöra den döda kroppens vara. Detta beror på det faktum att Sokrates' form, som förlänar varat, inte ger detta vara på ett obetingat sätt, utan ger ett inskränkt vara, nämligen Sokrates' vara.

Handens vara kan särskiljas från detta vara; som fortfarande kommer att bestå i en annan form. Skulle handen emellertid en gång skiljas från det oinskränkta varat som är oändligt och absolut, då skulle den helt upphöra att finnas till, då den skulle skiljas från allt vara.

64 Dig tackar jag, Herre min Gud, att Du i den mån jag förmår fatta det, i rikt mått visar, att Du är oändligheten själv, som i hela sin enkla kraft omsluter alltings vara. Detta skulle inte vara oändligt, om det inte vore

oändligt enat. Ty kraft som enats är starkare. Därför är en kraft som är så enad att den inte kan enas ytterligare oändlig och allsmäktig. O Gud, Du är allsmäktig, Du är den absoluta enkelheten, den absoluta oändligheten.

Kapitel 15

*Själva oändligheten är enheten
i vilken bilden är sanningen*

65 Fortsätt att värna om Din ringa tjänare, som är helt oförstående, försåvitt Du inte tillåter honom att tala till Dig, min Gud. Jag ser på denna målning: ansiktet som en bild av oändligheten. Ty dess blick är ej riktad mot ett föremål eller en plats och är därmed oändlig. Den är nämligen inte mera vänd mot den ene än mot den andre som betraktar honom. Och fastän blicken i sig är oändlig, tycks den ändå begränsas av var och en som betraktar den, då den ser på var och en som betraktar den på ett så otvetydigt sätt, som om den endast skulle se honom och intet annat. Så framstår Du för mig, min Herre, som den absoluta och oändliga möjligheten att vara som kan formas och begränsas av varje form. Vi säger ju att materians möjlighet att formas är oändlig, därför att den aldrig blir helt avslutad. Men Du, det oändliga ljuset, svarar i mig att den absoluta möjligheten är oändligheten själv, som finns bortom muren av samgående, där möjligheten sammanfaller med verkligheten. Även om den första materian finns i möjligheten till ett oändligt antal former, kan den ändå inte anta dessa i verkligheten. Snarare är möjligheten begränsad till en enda form och när denna

ages bort, begränsas den av en annan form. Om därför materians möjlighet att vara skulle sammanfalla med ett verkligt vara, skulle materian vara möjlighet på ett sådant sätt att den vore verklighet. Och just som materian vore möjlighet till ett oändligt antal former, skulle den i verkligheten formas av en oändlighet av former. Men oändligheten, såsom den verkligen existerar, är utan något annorlunda och oändligheten kan inte finnas till utan att existera som enhet. Därför kan det i verklighet inte finnas ett oändligt antal former. I själva verket är den verkliga oändligheten enhet.

Nu är Du, min Gud, som är oändligheten själv, Du är den ene Guden själv, i vilken jag ser att det i verkligheten existerar denna allmöjlighet-att-vara. Ty en möjlighet som är fri från all möjlighet som är begränsad till den första materian eller till vilken som helst passiv möjlighet är det absoluta varat. Ty vad som än finns till i ett oändligt vara, är detta det helt enkla varat självt. På samma sätt är också i det oändliga varat möjligheten-att-vara-allting, det oändliga varat självt. På samma sätt är i det oändliga varat detta att verkligen-vara alla ting det oändliga varat självt. Därför är den absoluta möjligheten att vara och det absoluta verkliga varandet endast i Dig, min oändlige Gud. Du, min Gud, är all möjlighet-att-vara. Den första materians möjlighet-att-vara är inte den absoluta möjligheten och kan därför inte heller jämföras med den absoluta verkligheten. Därför är den första materian inte heller som Du, min Gud, i verkligheten det den kan vara. Den första materians möjlighet att vara är materia och därför är den begränsad och inte absolut. På samma sätt är sinnlig eller förståndsmässig möjlighet-att-vara begränsad. Men den helt och hållet obegränsade möjligheten sammanfaller med det absoluta, dvs med det oändliga.

67 När därför Du, min Gud, kommer inför mina ögon som om Du vore formbar första materia, eftersom Du mottar formen av var och en som ser på Dig, lyfter Du mig därefter så att jag urskiljer följande: den som ser på Dig ger Dig ingen form, utan snarare ser han sig själv i Dig, eftersom han från Dig erhåller det som han är i sig själv. Och så är det som Du tycks mottaga från den som ser på Dig – just det som Du ger, alldeles som om Du vore en evighetens levande spegel, som är formernas form. När någon ser in i denna spegel, ser han sin egen form i formernas gestalt som är spegeln. Och han bedömer formen som ses i spegeln som om den vore bilden av den egna formen, ty så förhåller det sig ifråga om en polerad spegel. Istället är det motsatsen som är sann, eftersom det som han ser i denna evighetens spegel inte är en bild utan sanningen, där den som skådar är bilden. Därför är bilden i Dig, min Gud, sanningen och urbilden av allt som existerar eller kan existera.

68 O Gud, varje själ måste beundra Dig! Du som är ljust förefaller ibland som om Du vore en skugga. Ty när jag ser att blicken i Din avbild förefaller vara förändrad och att Ditt ansikte tycks ha förändrats därför att jag är förändrad, ter Du Dig för mig som om Du vore en skugga som följer förändringen hos den som är i rörelse. Men eftersom jag är en levande skugga och Du är sanningen, drar jag slutsatsen urgående från skuggan att det är sanningen som förändrats. Därför, min Gud, är Du skugga på så sätt att Du är sanningen. Du är bilden av mig och av var och en på så sätt att Du är urbilden.

69 Herre Gud, Du som upplyser våra hjärtan, mitt ansikte är ett sant ansikte, eftersom Du, som är sanningen har givit mig det. Mitt ansikte är också en bild; ty det är

inte sanningen i sig själv men en bild av den absoluta sanningen. Därför innesluter jag mitt ansiktes sanning och bild i min föreställning och jag ser att ifråga om mitt ansikte sammanfaller bilden med den till ansiktet hörande sanningen, så att mitt ansikte är sant i den mån det är en avbild. Beträffande förändringen av mitt ansikte, Herre, visar Du mig sedan, hur Ditt ansikte är förändrat och samtidigt oförändrat; det är förändrat, eftersom det inte överger sanningen i mitt ansikte; det är oförändrat därför att det inte följer avbildens förändring. Liksom Ditt ansikte inte överger sanningen i mitt ansikte, så följer på grund härav inte heller förändringen i en föränderlig bild. Ty den absoluta sanningen är oföränderlighet. Mitt ansiktes sanning är föränderlig, eftersom den är sanning på ett sådant sätt att den är en bild; men Ditt ansiktes sanning är oföränderlig, därför att det är en bild som är sanning. Absolut sanning kan inte överge mitt ansiktes sanning. Skulle nämligen den absoluta sanningen överge den, då skulle mitt ansikte, som är en föränderlig sanning, inte kunna fortsätta att existera. Därför, o Gud, förefaller Du på grund av Din oändliga godhet att vara föränderlig, emedan Du inte överger Dina föränderliga skapelser; men eftersom Du är den absoluta godheten, är Du inte föränderlig, alldenstund Du inte följer föränderligheten.

70 Min Gud, Du omätliga höjd och omätliga djup, Du som inte överger men ej heller följer skapade varelser! Den oförklarliga kärlek Du ger till den som ser på Dig, som om Du skulle ta emot Ditt vara från honom och göra Dig lik honom, för att han skall älska Dig än mer, ju mer Du liknar honom. Vi kan inte hata oss själva. Därför älskar vi det som vi tar del i och ledsagar vårt vara. Vi älskar vår likhet därför att vi ser oss själva i den avbild i vilken vi älskar oss. O Gud, ifrån Din

oändliga godhets enkelhet visar Du Dig själv som om Du vore vår skapade varelse i syfte att locka oss till Dig. Du lockar oss ju till Dig på varje tänkbart sätt som en fri, förnuftig varelse kan lockas. Och i Dig, Gud, sammanfaller att skapas med att skapa. Ty likheten som tycks bli skapad genom mig är den sanning som skapar mig, så att jag åtminstone på detta sätt skall förstå, hur fäst jag borde vara vid Dig. I Dig sammanfaller nämligen detta att älskas med att älska. Ty om jag skall älska mig själv i Dig som är min likhet, så är jag därtill oerhört frestad att göra det när jag ser att Du älskar mig som Din skapelse och avbild. Hur kan en fader låta bli att älska sin son, en son som gör honom till *far* och om någon som är både en son som är högt värderad och en far som är erkänd som äkta far²⁷ är mycket värd att älskas, är Du då inte ännu mera älskansvärd, Du, som vida överträffar sonen ifråga om värdering och faders som äkta far? Du min Gud har velat att barnens kärlek grundas på hög värdering och Du vill bli erkänd som någon som har större likhet än en son och Du vill vara värderad som någon som är innerligare fäst vid Dig än en far. Ty Du är kärleken som i sig innesluter den barnsliga och den faderliga kärleken. Prisad vare Du därför i evighet, min ömsinte och kärleksfulle Gud!

Kapitel 16

*Om Gud inte vore oändlig,
vore Han inte målet för vår längtan*

71 Elden upphör inte genom att brinna och det gör inte heller den brinnande kärlek som riktas till Dig, o Gud. Du som är urbilden för allt som kan efterlängtras. Du

sanningen som åstundas i varje längtan. Då jag tack vare Din ljuva gåva har börjat smaka Din obeskrivliga sötnia, som syns mig allt värdefullare, ju oändligare den syns mig vara. Därtill ser jag följande: Orsaken till att Du, Gud, är okänd för alla varelser är att de skapade varelserna skall finna desto större ro i detta det heligaste icke-vetande liksom i en oräknelig och otömlig skatt. Den som finner en skatt av detta slag som han vet i dess helhet är ofattbar och oändlig, han genomströmmas av desto större glädje än den som finner en fattbar och ändlig skatt. Därför är det heliga icke-vetandet om Din storhet den mest efterlängtade näringen för min insikt. Särskilt sedan jag funnit en sådan skatt i min egen åker, så att det är en skatt²⁸ som tillhör mig.

All rikedomas källa! Du vill både att jag skall förstå Dig genom att äga Dig och ändå förbli ofattbar och oändlig. Ty Du är en glädjens skatt, vars slut ingen kan eftersträva. Hur skulle längtan kunna eftersträva att icke existera? Om än viljan eftersträvar att finnas till eller att icke finnas till, kan själva begäret inte finna ro utan dras mot oändligheten. Du nedstiger, Herr, i avsikt att bli förstådd, och ändå förblir Du ofattbar och oändlig. Och om Du inte förblev oändlig, skulle Du inte vara målet för all längtan. Du är alltså oändlig för att förbli all längtans mål. Intellectets längtan riktar sig ju inte mot det som kan vara större och mera eftersträvanvärt, utan mot det som varken kan vara större eller mer eftersträvanvärt. Men allt som är hitom det oändliga kan vara större. Målet för vår längtan är därför oändligt.

Min Gud, Du är följaktligen oändligheten själv, Du är det enda jag längtar efter i all längtan. Jag kan inte närma mig kunskapen om Din oändlighet mera än att

inse att denna Din oändlighet är oändlig. Ju mer jag alltså inser, att Du, min Gud, är ofattbar, desto mera berör jag Dig, då jag berör målet för min längtan. Vad helst jag stöter på, som siktar till att visa mig att Du är förståelig, förkastar jag, därför att det leder mig fel. Min längtan, i vilken Du återspeglas, leder mig till Dig, därför att den förkastar allt som är begränsat och begripligt. Ty i dessa ting kan den inte finna ro, eftersom det är genom Dig den leds till Dig. Men Du är begynnelsen utan en begynnelsen och slutet utan slut. Därför leds min längtan genom den eviga begynnelsen, från vilken den har egenskapen att vara en längtan fram till slutet utan slut; och detta slut är oändligt.

74 Jag stackars människa skulle inte vara nöjd, om jag om Dig, min Gud, visste att Du vore begriplig. Orsaken är att jag genom Dig leds till Dig själv, Du som är den ofattbara och den oändlige. Jag ser Dig, Herre min Gud, med hjälp av ett slags andlig hänryckning. Ty om synen inte hjälper oss att se och inte heller hörseln att höra, då gäller det i ännu mindre grad ifråga om intellektet. Det som man inser är därför inte det som tillfredsställer intellektet eller är dess mål. Inte heller det kan tillfredsställa som man innerst inne inte har insikt om, utan endast det som man inser genom att inte förstå. Att känna till det som kan inses, är inte tillfredsställande. Och inte heller mättar det som kan inses, men det som man innerst inne inte har kännedom om. Men det som kan inses och som intellektet förstår att det aldrig helt kommer att kunna inse, detta är det enda som förmår att göra tillfreds. Vid jämförelse med någon som har en omätlig hunger, kan denne inte heller tillfredsställas med mat som han snabbt kan svälja, inte heller med föda som aldrig når in i honom, utan endast med föda som når in i honom och som aldrig kan fullt förtäras. Tack vare att födan är av sådan be-

skaffenhet, att den inte minskar, även om man ständigt förnekar den, är den oändlig.

Kapitel 17

Gud kan ses fullkomligt endast som treenig

75

Herre, Du har visat Dig så kärleksfull mot mig att Du inte kan vara mera kärleksfull. Du är också oändligt älskansvärd, min Gud. Därför kan Du aldrig bli älskad av någon i samma omfattning som Du är kärleksfull, bortsett från någon vars kärlek är oändlig. Om det inte finnes någon som älskar oändligt, skulle Du inte vara oändligt älskansvärd. Ty Din förmåga att bli oändligt älskad beror på att Du har förmågan att älska oändligt. Från förmågan att älska oändligt och förmågan att bli oändligt älskad uppkommer den oändliga föreningen av kärleken hos den som älskar oändligt och den som är oändligt älskansvärd. Men det oändliga kan inte mångfaldigas. Du, min Gud är kärleken, Du är den älskande kärleken, den älskansvärda kärleken och föreningen av den älskande kärleken och den älskansvärda kärleken.

76

I Dig, min Gud, ser jag den älskande kärleken. Och på grund av att jag i Dig ser den älskande kärleken, ser jag i Dig också den älskansvärda kärleken. Och därför att jag i Dig ser den älskande kärleken och den älskansvärda kärleken, ser jag kärlekens förening mellan dessa båda. Och detta är intet annat än det jag ser ifråga om Din absoluta enhet, där jag ser den förenande enheten, den föreningsbara enheten och föreningen av dessa båda. Men vad jag än ser i Dig, det är Du, min Gud. Därför är Du den oändliga kärleken, och den skulle

inte kunna ses av mig som naturlig och fullkomlig utan det älskande och det älskansvärda samt föreningen av dessa båda. Hur skulle jag också kunna förstå den fullkomligaste och den naturligaste kärleken utan den som älskar och den som är älskansvärd och föreningen av dessa båda? Att nämligen kärlek är älskande, älskansvärd och föreningen av båda, erfar jag redan när det gäller den förtätade kärleken som något som tillhör den fullkomliga kärlekens väsen. Men något som tillhör den fullkomliga förtätade kärlekens väsen kan inte saknas ifråga om den absoluta kärleken. Från denna har ju den förtätade kärleken allt den äger av fullkomlighet.

77 Ju enklare emellertid kärleken är, desto fullkomligare är den. Nu är Du, min Gud, den fullkomligaste och enklaste kärleken. Du är alltså kärlekens fullkomligaste, enklaste och naturligaste väsen. Därför är kärleken i Dig – den älskande, den älskansvärde och föreningen av båda – inte vardera utan detta: Du själv, min Gud. Därför att det som är älskansvärt i Dig sammanfaller med det som är älskande och därför att hos Dig att älskas sammanfaller med att älska, så blir föreningen av sammanfallandet i sitt innersta väsen en förenig till sitt väsen. Ty i Dig finns intet som inte i sig självt är Ditt väsen. Därför är dessa ting som syns mig vara tre nämligen den älskande, det älskansvärda och föreningen av båda – dessa tre är Ditt helt enkla, absoluta väsen. Därför är dessa inte tre utan ett. Ditt väsen, min Gud, som förefaller mig vara det helt enkla och helt ena, vore utan de tre förut nämnda inte det naturligaste och fullkomligaste väsen. Därför är Du i Ditt väsen treenig; och ändå är det inte tre i detta väsen eftersom det är det helt enkla. Därför är flertalet i dessa tre ett flertal på samma sätt som det är enhet. Och enheten är enhet på samma sätt som det är ett flertal.

Flertalet är ett flertal utan flera tal. Ty flera tal kan inte vara enkel enhet, eftersom de är flera än ett tal. Därför finns ingen skillnad i antal mellan de tre, eftersom denna skulle vara en väsensskillnad. Ty ett tal skiljer sig till sitt väsen från ett annat. Då nu enheten är treenig, är det inte enheten som är karakteristisk för enstaka tal; ty enheten i ett enstaka tal är inte treenig.

78 © Gud, så beundransvärd Du är, Du som varken är ental eller flertal utan bortom både flertal och ental, Du är en-i-tre och tre-i-en! Så ser jag då att flertalet vid muren till paradiset, som är Ditt hemvist, min Gud, sammanfaller i ett med entalet; och jag ser att Du bor där bortom muren liksom i fjärran. Lär mig, Herre, förstå att det som jag ser vara nödvändigt, också är möjligt. Ty följande förefaller mig vara en omöjlighet: att t ex flertalet tre – förutom vilket jag inte kan fatta Dig som fullkomlig och naturlig kärlek – är ett flertal utan deltal – som om någon skulle säga "en, en, en". Han säger "en" tre gånger; han säger inte "tre" utan "en" och detta "en" tre gånger. Ändå kan han inte säga "en" tre gånger utan "tre"; fastän han inte säger "tre". Ty när han säger "en" tre gånger, upprepar han samma sak och räknar inte. Men att räkna betyder att gå vidare från ett. Att emellertid upprepa en och samma sak tre gånger, betyder att mångfaldiga, oberoende av ett tal. Därför är mångfalden som jag ser i Dig, min Gud, något annanledes utan något annanledes, eftersom det samtidigt är något annanledes och identitet. Ty när jag ser att den som älskar inte är det älskansvärda och att föreningen varken är det älskande eller det älskansvärda, då är det inte på följande sätt som jag ser att den som älskar inte är den älskansvärde, dvs som om kärleken vore en sak och det älskansvärda något annat. Snarare ser jag då skillnaden mellan den som älskar och det älskansvärda som möter en vid in-

sidan av muren för i-ett-fallandet av enhetens och en annanledes vara. Denna åtskillnad som är innanför muren för ett sammanfallande, där det skilda och det icke-skilda faller i ett, föregår sålunda allt som kan uppfattas som annanledes och olikhet. Ty muren är gränsen för varje möjlighet till insikt, även om ögat ser bortom muren och in i paradiset. Men det som ögat ser kan det varken tala om eller förstå. Ty det är ögats hemliga kärlek och förborgade skatt, som när den är funnen förblir förborgad. Detta emedan den har hitats innanför muren, där det förborgade och det uppenbarade faller samman i ett.

79 Jag kan emellertid inte dra mig undan från sötman betraktelsen, utan att på något sätt för mig ytterligare framlägga uppenbarelsen av skillnaden mellan den som älskar, det älskansvärda och deras förening. Det förefaller nämligen som om det vore möjligt att i sin föreställning på något sätt få en försmak av denna sötma. Du ger mig ju gåvan, Herre, att jag ser kärleken i mig själv, eftersom jag ser mig som älskande. Och när jag ser mig älska mig själv, ser jag att jag är älskansvärd. Och jag ser mig vara den naturligaste föreningen av dessa båda. Jag är älskande, jag är älskansvärd och jag är kärlekens förenande band. Kärleken, som ingen av dessa tre kan vara förutan, är alltså en enda. Jag som älskar, är en enda; och jag som är älskansvärd, är en enda, då jag som bandet mellan dessa är föreningen, vilken uppstår genom kärleken med vilken jag älskar mig. Jag är en och icke tre. Antag därför att min kärlek vore mitt väsen, som den är hos Dig, min Gud, då skulle i enheten av mitt väsen finnas flerfalden av alla dessa tre. Och i trefalden av dessa tre skulle mitt väsens enhet vara. Och alla tre skulle på ett inskränkt vis finnas i mitt väsen, medan jag ser att de finns i Dig på ett verkligt och fullt sätt. Då skulle den älskande kärleken

varken vara den älskansvärda kärleken eller föreningen. Och detta inser jag genom följande praktiska exempel. När jag utsträcker min älskande kärlek till något älskansvärt objekt utanför mig själv liksom till något älskansvärt uranför mitt väsen, uppstår ett band, genom vilket jag, i den mån jag har förmåga därtill, blir sammanbunden med detta objekt. Men detta föremål sammanbinds inte med mig genom detta band, eftersom det inte älskar mig tillbaka. Även om jag älskar detta föremål, så att min älskande kärlek utsträcks mot det, så drar min älskande kärlek ändå inte till sig den älskansvärda kärleken. Ty jag blir inte älskansvärd för honom. Han bryr sig inte om mig hur mycket jag än älskar honom. Så händer det ibland att en son inte bryr sig om sin mor fastän hon älskar honom ömt. På detta sätt upplever jag att den älskande kärleken varken är den älskansvärda kärleken och inte heller det förenande bandet mellan båda. Istället ser jag, att den älskande kärleken skiljer sig från det älskansvärda och från kärlekens förenande band. Denna skillnad hör inte till kärlekens väsen. Jag kan ju inte heller älska mig eller något annat utanför mig utan kärlek. Således hör kärleken till tretalets väsen. Och jag ser att detta tretal har ett helt enkelt osammansatt väsen, fastän de tre sinsemellan skiljer sig från varandra.

Herre, genom en liknelse har jag nu uttryckt en sort aning ifråga om Din natur. Men förlåt mig, Du Barmhärtige, att jag söker beskriva den obekräftade förändringen av Din sötma. Ty när sötman hos en okänd frukt förblir obekräftad på varje målning eller bild och inte heller kan uttryckas i ord, vem är då jag, usla syn-dare, att försöka mig på att förklara den oförklarlige och göra Dig synlig, den osynlige, jag som tilltror mig att på förhand kunna uppfatta smaken av Din oändliga och obekräftade sötma? Hittills har jag ännu ald-

rig förtjänat att få smaka den. Och genom min fram-
ställning snarare förminska jag den än sörjer för
den uppfattas som stor. Men Din godhet är så stor, min
Gud, att Du t o m tillåter blinda att tala om ljuset, och
att sjunga och prisa honom som de varken vet eller kan
veta något om, med mindre det uppenbaras för dem.
Men uppenbarelsen når inte fram till smaken. Trons
öra berör inte sötman som det gäller att smaka på.
Men Du, min Gud, har uppenbarat för mig, vad inte
öra hört, det som inte nedstigit i något människohjär-
ta, oändlighetens sötna som Du förberett åt dem som
älskar Dig.²⁹ Detta har Din store apostel Paulus up-
penbarat för oss, han som ryckts undan bortom
”sammanfallers mur” till paradiset.³⁰ Endast där kan
Du skådas utan slöja, Du som är källan till all fröjd. I
förlitande på Din oändliga godhet har jag försökt hän-
ge mig åt denna hänryckning, för att kunna skåda Dig
den osynlige och den uppenbarade syn som inte kan
uppenbaras. Vart jag emellertid kommit, vet endast
Du; jag vet det inte. Och Din nåd är tillräcklig för mig.
Genom denna nåd förvisar Du mig om att Du är obe-
gräplig och genom denna nåd lyfter Du mig upp i den
fasta förhoppningen, att jag kommer att nå glädjen i
Dig genom Din ledning.

Kapitel 18

*Om Gud inte vore treenig,
skulle det inte finnas någon sällhet*

81 Herre, måtte alla, som fått andens ögon av Dig, öppna
dem och med mig se att Du, den ivrande Guden¹, inte
kan hata något, när Du är den älskande kärleken. Ty
i Dig, Du älskansvärde Gud, är alla älskansvärda inne-

... Du älskar alla älskansvärda, så att med mig alla
må se genom vilket förbund eller vilket band Du för-
binds med alla! O älskande Gud, Du älskar allt så att
Du älskar varje enskild sak. Du breder ut Din kärlek
över alla. Men många älskar Dig inte, de föredrar nå-
got annat framför Dig. Men om älskansvärd kärlek
inte skulle skiljas från älskande kärlek skulle Du (1)
vara så älskansvärd för alla att de inte skulle kunna
älska något annat vid sidan om Dig och (2) alla förnuft-
liga varelser skulle känna sig tvingade att älska Dig.
Men Du, min Gud, är så högsint, att Du vill att varje
förnuftig själ skall ha sin frihet att älska Dig eller inte.
På grund av detta att Du älskar följer inte nödvändigt-
vis, att Du älskas tillbaka. Du, min Gud, är förenad
med alla genom Din kärlek, därför att Du breder ut
Din kärlek över alla varelser; ändå är inte varje förnuft-
lig varelse förenad med Dig, när den inte riktar sin
kärlek mot Din älskansvärdhet, utan mot något annat,
som den förenar eller förbinder sig med.

Du har genom Din älskande kärlek trolovat Dig med
varje förnuftig själ. Men inte varje trolovad själ älskar
Dig, sin trolovade; utan alltsom oftast älskar den nå-
got annat som den är fäst vid. Men hur skulle Din tro-
lovade, den mänskliga själen, nå sitt mål, om Du, min
Gud, inte vore så älskansvärd, att den, när den älskar
Dig, den älskansvärde, kan nå fram till en helt lycklig
förening? Vem kan förneka, att Du är den treenige
Guden – när han ser att Du varken kunde vara en hög-
sint, en naturlig eller fullkomlig Gud, att inte den fria
viljans ande kunde existera och att han inte heller skul-
le kunna uppnå glädjen i Dig och Din sällhet, om Du
inte vore treenig och en. Eftersom Du emellertid är ett
förstående intellekt, ett intellekt som kan förstås och
föreningen av dessa båda, kan det skapande intellektet
uppnå en förening med Dig och lyckan i Dig, sin fatt-

bare Gud. Därför att Du på samma sätt är den älskansvärda kärleken, kan den skapade viljan som älskar Dig, sin älskansvärde Gud, uppnå förening med Dig och sällhet. Ty den som upptar Dig, som är Gud och det mottagbara förståndsljuset, kan uppnå en sådan nära förening med Dig, att han vill bli förenad med Dig som ett barn med sin far. Då Du upplyser mig, Herre, ser jag att den förnuftiga naturen kan uppnå en förening med Dig endast därför att Du är älskansvärd och förståelig. Följaktligen kan vår mänskliga natur inte förenas med Dig som är den älskande Guden, eftersom Du i detta hänseende inte är dess föremål. Däremot kan den förenas med Dig, den älskansvärde Guden. Ty det älskansvärda är målet för den som älskar. På samma sätt är det som kan förstås föremål för insikten. Nu kallar vi det som kan vara föremål för insikt: sanning. Därför, min Gud, eftersom Du är den fattbara sanningen kan det skapade intellektet förenas med Dig.

83 På detta sätt ser jag att vår förnuftiga mänskliga natur kan förenas endast med Din fattbara och älskansvärda gudomliga natur och att den mänskliga som tar emot Dig, sin mottagbare Gud, ingår en förening med Dig, vilken på grund av sin innerlighet måste kallas barnaskap. Vi känner ju inte till något innerligare band än barnaskapet. Men om denna förening är av sådan innerlighet att den inte skulle kunna vara större, så måste detta komma därav, att Du, den älskansvärde Guden, inte kan älskas innerligare av en människa. Då kommer denna förening att uppnå det helt fullkomliga barnaskapet. Detta kommer då att uppnå den fullkomlighet som innesluter varje tänkbart barnaskap, där alla söner kommer att uppnå sin yttersta lycka och fullkomlighet. I denne högste son är barnaskapet likt som konsten för mästaren eller ljuset för solen, men i

de andra är den som konsten hos lärjungarna eller som ljuset i stjärnorna.

Kapitel 19

Jesus är föreningen av Gud och människa

84

Dig, min Gud, vare ousägligt stort tack, Du som är min själs liv och ljus. Ty nu ser jag tron som den katolska kyrkan på grund av den genom apostlarna förmedlade uppenbarelsen håller fast vid, att nämligen Du, vår kärleksfulla Gud, av Dig själv föder Gud som är älskansvärd och att Du som är den födde och älskansvärde Guden är den absolute medlaren. Ty genom Dig är allt det som är och kan vara. Allt som Du nämligen med Din vilja vill eller älskar, är innefattat i Dig, den älskansvärde Guden. Ty ingenting kan existera, om inte Du vill att det finns till. Allt har därmed sin orsak eller sin förnuftiga grund för sin existens, i Din älskansvärda "tankekraft". Och det finns ingen annan orsak till alla ting än att det så behagade Dig. Den älskande finner som älskande endast glädje i det älskansvärda. Du alltså, Du älskansvärde Gud, är sonen till den älskande Guden, fadern; i Dig finns nämligen allt som är till faderns glädje.³² Så är alla varelser som kan skapas innesluta i Dig, den älskansvärde Guden. Eftersom den älskansvärde Guden kommer från Dig, den älskande Guden, såsom sonen kommer från fadern, är Du, Gud, den älskande fadern till Din älskansvärde son. Du är Fader till alla existerande ting. Ty Din tankeföreställning är sonen och allt är i honom³³.

Och av föreningen av Dig och Din tankekraft uppkommer verkligheten och handlingen. I denna finns

85

verkligheten och alltings utveckling. På samma sätt som av Dig, den älskande Guden, föds den älskande värde Guden – varvid detta avlande är tankekraft – så framgår av Dig, den älskande Guden och den av Dig födda älskansvärda tankeföreställningen av Din verklighet och Din tankekraft. Detta är det sammanknyttande bandet och den enande guden som förenar Dig och Din tankeföreställning, liksom kärleken enar den älskande och det älskansvärda i kärleken. Detta sammanknyttande band kallas "ande". Anden finns nämligen liksom en rörelse som utgår från den som rör sig och den som rörs. Rörelsen är det sedan som utvecklar tankeföreställningen hos den som rör. Allt utvecklas i Dig, Gud den helige Ande, på så sätt som det uttänks av Dig, Guds son.

86 Då Du upplyser mig, min Gud, ser jag, att allt i Dig, Gud, Guds faders Son, är som i "förståndsgrunden", i "konceptet", i orsaken eller i urbilden. Och jag ser att sonen är medelpunkten i allting, eftersom han är förståndsprincipen. Ty genom förmedling av förstånd och vishet verkar Du som är Gud Fader allting. Och anden eller rörelsen förverkligar förståndsgrundens tankeföreställning. På samma sätt finns en rikedom till en början i sinnet hos en konstnär och förverkligas genom kraften i hans händer. Jag ser, min Gud, att Din son är den förenande medlaren av allting, så att allting måste komma till ro i Dig genom medlingen av Din son. Och jag ser att Jesus, människosonen, var på det innerligaste förenad med Din son och att endast genom medling av Din son, den absoluta medlaren, kunde människosonen bli förenad med Dig, som är Gud Fader. Finns det någon som inte skulle bli hänryckt mot himlen när han helt kärleksfullt betraktar allt detta? Du min Gud, avslöjar ju för mig stackare den stora hemligheten, för att jag skulle inse detta: människan

kan inte förstå fadern utom i sonen, han som är fattbar och medlare. Och att förstå Dig, är att förenas med Dig. Därför kan människan förenas med Dig genom Sonen, eftersom han förmedlar denna förening. Den mänskliga naturen är den som är innerligast förenad med Dig – i vilken människa denna förening än har framträtt – och den kan inte bli innerligare förenad med medelpunkten än den är. Omedelbart kan den nämligen inte förenas med Dig. Därför är den till sin yttersta gräns förenad med medelpunkten. Ändå blir den inte medelpunkten. Då emellertid den mänskliga naturen inte kan bli medelpunkten, eftersom den inte omedelbart kan förenas med Dig, förenas den ändå på sådant sätt med den absoluta medelpunkten, att inget kan medla mellan den mänskliga naturen och Din Son, som är den absoluta medelpunkten. Ty om något skulle kunna medla mellan den mänskliga naturen och den absoluta medelpunkten, vore den mänskliga naturen inte på det innerligaste förenad med Dig.

O gode Jesus, i Dig ser jag den mänskliga naturen på det innerligaste förenad med Gud Fadern, genom vilken denne är förenad med Guds Son som är den absoluta medlaren. Det mänskliga barnskapet är därför i Dig, Jesus, på det innerligaste förenat med det gudomliga barnskapet – Du som är människosonen. Med rätta kallas Du därför Guds Son och människosonen, då i Dig intet finns som behöver medla mellan människosonen och Guds son. I det absoluta barnskapet, som är Guds son, inneslutes varje barnskap. Med detta förenas Ditt mänskliga barnskap, Jesus, på det innerligaste. Det mänskliga barnskapet har sin rot i Ditt gudomliga barnskap och detta inte bara genom att omslutas av detta, utan som det som attraherar i det attraherade, det som förenar i det förenade och det som har bestånd i det bestående. Därför är det inte

möjligt att i Dig, Jesus, skilja människosonen från Guds son. Möjligheten att göra ett sådant särskiljande här-
 rör nämligen därav att föreningen skulle kunna vara större. Men där en förening inte kan vara större, kan en medling inte äga rum. Därför finns ingen plats för ett särskiljande, där inget kan medla mellan förenade ting. Där emellertid det förenade inte härleder sig ur förenandet, är föreningen inte den innerligaste. Större är föreningen, där det förenade grundar sig i förenandet, än där förenandet existerar för sig. Ty särskiljande är ett avlägsnande från det yttersta av en förening. Så ser jag i Dig, Jesus, det mänskliga barnskapet, genom vilket Du är människoson som finns i det gudomliga barnskapet genom vilket Du är Guds son, liksom i en maximal förening det förenade består i förenandet. Dig, o Gud, vare ära i all evighet.

Kapitel 20

*Hur Jesus kan förstås som medlare mellan
 den gudomliga och den mänskliga naturen*

88 Du aldrig slocknande Ljus, Du visar mig, att den mänskliga naturens innerligaste förening med Din gudomliga natur i min Jesus alls icke liknar den oändliga föreningen. Ty den enhet med vilken Du, Gud Fader, är förenad med Gud Din son, är den Helige ande. Därför är denna enhet oändlig. Ty den sträcker sig ända till den absoluta identitetens innersta väsen. Men så är inte fallet, när den mänskliga naturen förenas med den gudomliga naturen. Ty den mänskliga naturen kan inte förena sig till en absolut förening med den gudomliga naturen, liksom det ändliga inte på oändligt sätt kan förenas med oändligheten. Det skulle då övergå till

identitet med oändligheten och därmed skulle det upphöra att vara ändligt: när man om det ändliga sanningenligt skulle kunna säga att det är oändligt. Därför är det enande genom vilket den mänskliga naturen är förenad med den gudomliga naturen inget annat än den mänskliga naturens dragning till den gudomliga naturen och detta i den allra högsta grad av dragningskraft, så att den mänskliga naturen som sådan inte kan drägas högre upp. Därför är föreningen av Jesus mänskliga natur, som ju är mänsklig i sin förening med den gudomliga naturen, maximal, eftersom den inte kan vara större. Men den är inte absolut maximal och oändlig, i samma grad som det gudomliga förenandet.

Därför ser jag i Dig, Jesus, som är människosonen, genom Din nåds rikedom Guds Son och i Dig, Guds Son, ser jag Fadern. Härvid ser jag i Dig, människosonen, Guds Son, eftersom Du är människoson på samma sätt som Du är Guds son. Och i den attraherade ändliga naturen ser jag den attraherande oändliga naturen. I den absoluta sonen ser jag den absoluta fadern. Ty om inte fadern ses, kan en son inte ses som son. I Dig, Jesus, ser jag det gudomliga barnskapet, som är det sanna barnskapet; och tillika ser jag det högsta mänskliga barnskapet som är den trognaste bilden av det absoluta barnskapet. Liksom en bild som inte genom en annan mera fulländad bild kan förmedla mellan den och dess urbild och därför befinns helt nära Sanningen, av vilken den är en avbild, så ser jag att Din mänskliga natur existerar i den gudomliga. Din mänskliga natur ser jag därför allt som jag också ser i den gudomliga naturen. Men allt det som i den gudomliga naturen är gudomlig sanning ser jag i den mänskliga naturen på ett mänskligt sätt. Vadhelst jag på mänskligt sätt ser existera i Dig, Jesus, har sin likhet med den gudomliga naturen. Men likheten förenas

med urbilden utan förmedling, så att där varken kan vara eller kan tänkas vara en större likhet.

90 I den mänskliga eller förnuftiga naturen ser jag den förnuftiga mänskliga förståndssjälens på det innerligaste förenad med den gudomliga själen, som är den absoluta förnuftsgrunden. Och på samma sätt ser jag att Din mänskliga insikt är förenad med den gudomliga och alla ting i Din insikt, Jesus. Ty Du, Jesus, förstår allting, eftersom Du är Gud, och att förstå är hos Dig detsamma som att vara. Du förstår allting, eftersom Du är människa och detta att förstå betyder likhet med alla ting. För ett ting kan av människan förstås endast genom likhet. En sten är i människans intellekt inte som i sin orsak eller i sin egen förståndsgrund, utan som i sin bild och likhet. Därför är mänsklig förståelse i Dig, Jesus, förenad med den gudomliga förståelsen som en helt fullkomlig bild är förenad med sin sanning och sin urbild. Det är som om jag skulle betrakta den idealform som en konstnär i sin fantasi gör sig av ett skrin och jämföra den med samme konstnärns faktiska utformning av skrinet så som han tänkt sig det. Såsom därvid idealformen är den sanna bilden och är förenad med denna liksom sanningen med bilden i denna ende mästare, så ser jag i Dig, Jesus, mästaras Mästare, den absoluta idén av alla ting likaledes mycket nära förenad med den liknande bilden av dessa ting.

91 Jag ser Dig, gode Jesus, innanför paradiset mur, där Din insikt tillika är sanning och avbild. Och Du är Gud och på samma gång skapelse, oändlig och på samma gång ändlig. Du kan omöjligen ses på denna sidamuren. Ty Du är föreningen av den skapande gudomliga naturen och den skapade mänskliga naturen. Men jag ser följande skillnad mellan Din mänskliga insikt och insikten hos vilken annan människa som

helst; ingen människa vet allt som kan vetas av människor; ty ingen annan människas intellekt är så förenad med urbilden av alla ting, som likheten är förenad med dess sanning, att den inte skulle kunna förenas innerligare och att den inte skulle kunna framstå i större verklighet. Och därför är det inte så att en människa genom sitt intellekt inser så mycket att hon inte skulle kunna förstå mera genom att komma närmare urbilden av alla ting, från vilken varje existerande ting här sin verklighet. Men Ditt intellekt förstår verkligen allt som kan förstås av en människa, därför att i Dig den mänskliga naturen är fullkomligast och starkast förenad med sin urbild. På grund av denna förening överträffar Ditt mänskliga intellekt varje annat skapat intellekt ifråga om förmåga att förstå. Därför är alla förnuftiga andar under Dig; och Du, Jesus, är läraren och ljuset för dem alla. Jesus, Du är fullkomligheten och helheten av allt; och genom Dig som genom en medlare närmar de sig den absoluta sanningen. Ty Du är vägen till sanningen och på samma gång är Du livet självt.³⁴ Du är födans vällykt och glädje och på samma gång är Du den glädjerika smaken. Därför, käreste Jesus, prisad vare Du i all evighet.

Kapitel 21

Utan Jesus vore salighet inte möjlig

O Jesus, universums mål, i Dig vilar hela skapelsen i sin yttersta fulländning! Men Du är helt okänd för alla visa i denna värld, ty om Dig påstår vi helt motstridiga ting som högsta sanning. Du är ju både skapare och skapad, samtidigt som Du drar till Dig, blir också Du attraherad, Du är ändlig och tillika oändlig. Att tro

detta är dumhet, säger denna världens vise. Följaktligen flyr de från Ditt namn; och de uppfattar inte Ditt ljus, genom vilket Du har upplyst oss. Fastän de anser sig själva vara visa, kommer de att förbli ovetande och blinda för alltid. Men om de skulle tro att Du är Kristus, Gud och människa, och om de skulle acceptera och betrakta evangeliets ord som ord av en stor lärare skulle de se allt helt klart, nämligen: jämfört med det evangeliets enkelhet förborgade ljuset är allt annat än alla avseenden icke-vetande och djupaste mörker. Där för får endast de ödmjuka som har tro del av denna så näriska och livgivande uppenbarelse. Ty liksom i antiken, så är det också i evangeliet, som är himmelsk föda, som i manna, att där finns fördold all längtans ljuvlighet, som endast den kan lära känna som tror och deltar däri. Men om någon tror och tar emot det, kommer han att verkligen inse att Du stigit ned från himlen och att Du ensam är sanningens lärare.

93 Gode Jesus, Du är livets träd³³ och paradiset glädjer. Ty ingen kan livnäras med det efterlängtnade livet, utom genom Din frukt. Du, o Jesus, är den förbjudna frukten för alla Adams barn som fördrivits ur paradiset och /nu/ söker något att leva av på jorden, där de arbetar. Därför måste varje människa avkläda sig den "gamla människans" högmöd och ikläda sig den "nya människans" ödmjukhet som efterbildats efter Dig³⁶, om hon nämligen innanför paradiset vill smaka på ljuvligheterna i livets föda. Den nya människan och den gamla människan har en och samma natur, men den gamla människan är den sinnlig, medan hon i Dig, den nye Adam, är andlig³⁷, ty i Dig, Jesus, är hon förenad med Gud, som är ande.³⁸ Såsom varje människa är förenad med Dig, Jesus, genom den mänskliga naturen som är gemensam för människan och för Dig, måste varje människa därför också förenas med Dig i

enande, så att hon på detta sätt – i sin natur med Dig, Jesus, kan nalkas Gud fadern som är i paradiset. Att därför se Gud fadern och Dig, Jesus, hans son, det är att vara i paradiset och i den eviga härligheten. Ty ingen som finns utanför paradiset, kan ha en sådan son, eftersom varken Gud fader eller Du, Jesus, finns utanför paradiset.

94 Därför har varje människa uppnått lycksalighet som förenats med Dig, Jesus, på samma sätt som en lem i kroppen är förenad med sitt huvud. Ingen kan komma till fadern, om han inte rycks med av fadern.³⁹ Din mänsklighet, Jesus, har fadern dragit till sig genom Dig, sin Son. Och genom Dig, Jesus, drar fadern till sig alla människor. Såsom Din mänsklighet, o Jesus, är förenad med Gud Faderns Son som en medlare, genom vilken fadern har dragit mänskligheten till sig, är varje enskild människas mänskliga natur förenad med Dig, Jesus, som den ende medlaren genom vilken fadern drar alla människor till sig. Du är därför, Jesus, den enda möjligheten för någon att bli salig. Du, Jesus, är faderns uppenbarelse. Ingen människa kan ju se fadern. Han kan ses bara av Dig, hans Son, och den sonen får se honom, därför att Du uppenbarar Dig för honom. Därför förenar Du alla som är lycksaliga, och var och en som är lycksalig finns i Dig, liksom det förenade finns i föreningen. Ingen av världens vise män kan uppnå sann salighet så länge de är okunniga om Dig. Ingen kan se någon salig, utom med Dig, Jesus, i paradiset. Motsättningsarna besannas (som förenliga) hos den som är lycksalig, då han i Dig, Jesus, är förenad med den förnuftbegåvade naturen i en och samma ande. Ty var och en som är lycksalig i sin själ, finns i Din ande, liksom den som fått liv av livgivaren. Varje salig själ ser den osynlige Guden och är genom Dig, Jesus, förenad med den ouppnåelige och odödliga Guden.⁴⁰

Och så förenas i Dig det ändliga med det oändliga och det oförenliga; och det oförståeliga förstås i evig glädje, som är den mest glädjefulla och outtömliga saligheten. Förbarma Dig, Jesus, förbarma Dig och tillåt att jag får se Dig obeslöjad och min själ kommer att bli frälst.

Kapitel 22

Hur Jesus ser och hur han verkar

95 Vårt själsliga öga kan aldrig se sig mätt på Dig, Jesus, eftersom Du är fulländningen av själslig skönhet. Framför denna ikon vill jag nu lägga fram tankar om Dina underbara och förundransvärda blick. O Jesus, Du vare prisad över allt. Ty när Du vandrade på denna för sinnena förnimbara jord, använde Du Dina kroppsliga ögon som liknar våra ögon. Med dessa såg Du på samma sätt som när människor ser den ene och den andra. Ty i Dina ögon fanns en viss ande, som var organets form, liksom en själ med känsligt sinne i en varelse kropp. I denna ande fanns en ädel förmåga till urskilning, med vilken Du, o Herre, såg genom att urskilja och särskilja det ena objektet som färgats på sitt sätt och det andra som färgats på ett annat sätt. Och ännu djupare: på grund av ansiktets uttryck och människornas ögon som Du såg, blev Du en sannfärdig domare av själens sinnesrörelser, av vrede, glädje och sorg. Och ännu djupare: av endast ett fåtal tecken fattade Du vad som dolts i människans själ. Ty vad som uttänkts i själen visas på något sätt i ansiktet och speciellt i ögonen, som är hjärtats budbärare. Ty i alla Dina domar nådde Du i sanning själens djup bättre än vad varje annan skapad varelse förmår. Ty utifrån några få

tecken, hur små de än är, såg Du en människas hela sinne, såsom människor med omdömesförmåga av några få ord kan förutse, hur ett i förväg utarbetat tal skall utvecklas i hela sin längd. Och när de som är mycket lärda efter att endast en kort stund ha ögnat igenom en bok, kan återge författarens avsikt som om de läst hela boken. Du, o Jesus, överträffade ifråga om denna form av seende all fullkomlighet, snabbhet och skarpsinne hos alla människor i det förflutna, i nutiden och i framtiden.

96 Och detta seende var mänskligt: det har inte åstadkommits utan ett kroppsligt öga. Ändå var det häpnadsväckande och beundransvärt. Ty om det än finns människor som efter lång och noggrann prövning utläser avsikten hos en skriftställare, av nybildade skriftdrag och tidigare aldrig skådade tecken, så såg Du, Jesus, allt i det inre av varje drag och varje form. Ibland läser vi om att det funnits en människa som från någon sorts signal från ögat kunnat utläsa tanken hos den som utfrågat honom, och detta kunde han urskilja även om denne sjöng bara något stycke. Men Du, Jesus, urskiljer bättre än någon annan varje tanke utgående från varje blinkning i ögat. Jag har sett en döv kvinna som genom att iakta läpparnas rörelser hos sin dotter förstod allt som om hon hade hört det. Om sådant efter lång tids vana är möjligt för döva och stumma och ordensfolk som talar med varandra genom tecken, så har Du, Jesus – som är lärarnas lärare och verkligen vet allting som kan vetas – genom de minsta för oss osynliga rörelser och signaler fått ett sant omdöme om vårt hjärta och vårt tänkande. Men med detta Ditt helt fulländade fastän ändliga mänskliga seende – ett seende som är inskränkt till ett kroppsligt organ – förena det absoluta och oändliga seendet. Genom denna Din blick ser Du som Gud faktiskt samtidigt allt och varje

enskilt ting både frånvarande och närvarande, det förflutna liksom det framtida. Därför såg Du, o Jesus, med Ditt mänskliga öga tingens synliga framträdande men i Ditt gudomliga seende såg Du tingens substans. Bortsett från Dig, Jesus, har ingen någonsin i sin kroppsliga tillvaro sett tingens substans och väsen. Du ensam har verkligen sett människans själ och ande och vad som är i henne.⁴¹ Ty liksom den intellektuella kraften hos människan förenats med synförmågan hos en levande varelse, så att människan inte endast ser som en varelse utan även urskiljer och bedömer som en människa, så är det absoluta seendet i Dig, Jesus, förenat med den mänskliga förmågan till insikt, som i det sinnliga seendet blir förmågan att urskilja. Den kroppsliga synförmågan finns inte i människan i sig, den består fastmer i den förnuftsbevägade själen som helhet. På samma sätt existerar den förnuftiga synförmågan i Dig, Jesus, inte heller för sig själv, utan i den absoluta synkraften.

97 O, hur beundransvärd är inte Din blick, Du käraste Jesus! Ibland upplever vi att vi visserligen med ögat uppfattar någon som passerar, men då vi inte var uppmärksamma nog att urskilja vem det var, vet vi inte namnet på den som passerade när vi sedan tillfrågas därom, även när vi har klart för oss att det var någon som gick förbi. Vi har nämligen endast sett honom med vårt yttre sinne, men inte på ett mänskligt sätt, eftersom vi inte använt oss av vår urskillningsförmåga. Av detta exempel lär vi oss att naturens krafter är förenade i människan, fastän de förblir åtskilda och har olikartade funktioner. Sedan ser jag i Dig, den ende, Jesus, att den mänskliga förnuftsbevägade naturen på ett liknande sätt är förenad med den gudomliga naturen. Jag inser att Du gjorde många saker som människa och på ett liknande sätt verkade Du som Gud

underbara ting som överskred det mänskligt möjliga. O, käraste Jesus, jag ser att den intellektuella naturen i samförståelse med den sinnliga är total och ingalunda begränsad och knuten till ett organ, såsom det sinnliga seendet är begränsat till ögat. Men den gudomliga kraften är ojämförligt mycket mer upphöjd och obegränsad än den intellektuella kraften. Ty det mänskliga intellektet behövs för att förverkliga bilder i sin föreställningsvärld. Och sådana bilder kan man inte ha utan yttre sinnen, och de yttre sinnena återigen kan inte existera utan en kropp. Följaktligen är det mänskliga intellektets kraft inskränkt och ringa, eftersom det behöver dessa ting. Men det gudomliga intellektet är nödvändigheten i sig och är inte beroende av eller i behov av någonting. Tvärtom: allt är i behov av detta gudomliga intellekt och utan detta kan intet existera.

Jag tänker vidare att den resonerande kraften, som går fram och tillbaka genom slutsatser och söker svar, är en annan än den som bedömer och inser. Vi ser ju att en hund springer fram och tillbaka och söker sin herre och att den urskiljer honom och hör hans rop. Detta springande hör till djurets natur och till den grad av fullkomlighet som hundarten uppnått. Det finns ytterligare andra varelser hos vilka detta sökande och springande motsvarar deras mera fullkomliga art ännu tydligare. Och hos människan kommer detta sökande fram och tillbaka närmast intellektets kraft, så att det utgör fulländningen av sinnlig kraft och den lägsta graden av intellektuell kraft. Därför har den sinnliga, djuriska kraften många, ja faktiskt otaliga grader av förmåga som är lägre än graden av intellektuell kraft, vilket de många djurarterna ger oss belegg för. Ty alla arter uppnår sin egen grad av fullkomlighet enligt sin förmåga. Varje grad har också många nivåer och inom dessa områden ser vi att arternas individer i varierande mått

har del i denna art. På liknande sätt har intellektet oräkneliga grader av fullkomlighet som är lägre än nödvändiga för den gudomliga naturen. Såsom alla grader av den sinnliga fullkomligheten är innesluta i den intellektuella naturen, så innesluts alla grader av intellektuell fullkomlighet på samma sätt av de sinnliga tingens fullkomlighet i det gudomliga.

99 I Dig, min Jesus, ser jag all fullkomlighet. Eftersom Du är den fullkomligaste människan, ser jag hur hos Dig insikten förenas med den förståndsförmåga att draga slutsatser, vilken utgör den högsta graden av sinnlig kraft. Och då ser jag att intellektet är närvarande i förståndet såsom i sitt hem. Det är placerat på en plats liksom ett ljus i ett rum: det upplyser rummet och alla väggar och hela byggnaden, motsvarande deras större eller mindre avstånd från ljuskällan. Därefter ser jag att intellektet i sin högsta grad är förenat med det gudomliga Ordet och att intellektet är själva platsen där Ordet tas emot. På liknande sätt vet vi av egen erfarenhet att intellektet är platsen där lärarens ord tas emot. Det är som om solens ljus skulle förenas med ljuset i rummet. Ty Guds ord upplyser intellektet alldeles som solens ljus upplyser denna jord. Därför ser jag att i Dig, min Jesus, det sinnliga livet upplyses genom det intellektuella ljuset, att det i det intellektuella livet endast finns ett upplysande ljus. Ty i Ditt intellektuella ljus ser jag ljusets källa, nämligen Guds ord som är sanningen som upplyser varje intellekt. Därför är endast Du den högsta av alla skapade varelser, därför att Du är välsignad som skapad och Skapare.

Kapitel 23

Hur Jesus dog medan hans förbund med livet blev bestående

O Jesus, Du själens livligaste föda. När jag ser Dig innanför paradiset mur, syns Du mig värd all vördnad. Ty Du är Guds människoblivna Ord; och Du är den gudomliggjorda människan. (1) Ändå är Du inte sammansatt av Gud och människa. Mellan komponenter måste det nödvändigtvis finnas en jämförande relation; utan en sådan existerar ingen sammansättning. Men där finns ingen jämförande relation mellan det ändliga och det oändliga. (2) Vidare är Du inte sammangående mellan skapelse och skapare så att sammangäendet försakar att ett ting blir ett annat. Ty den mänskliga naturen är inte gudomlig och inte heller vice versa. Den gudomliga naturen är således inte föränderlig eller utbytbar mot någon annan natur, eftersom den är själva evigheten. Inte någon natur skulle på grund av sin förening med den gudomliga naturen övergå till en annan natur. Det vore som om en bild förenas med sin avbildade sanning. Definna kan nämligen inte sägas vara föränderlig eller utbytbar, utan snarare måste den sägas frågå sin föränderlighet därför att den förenats med sin egen sanning som är själva oföränderligheten. (3) Dig, min käraste Jesus, kan man inte heller kalla det förenande bandet mellan den gudomliga naturen och den mänskliga naturen, eftersom där inte kan finnas en förmedlande natur som har del i båda. Intet kan ha del i den gudomliga naturen, då den på ett totalt sätt är osammansatt, och Du, högt prisade Jesus, skulle då varken vara Gud eller människa.

101 Men jag ser Dig, Herre Jesus, bortom all insikt som person, eftersom Du är den ende Kristus. Detta ser jag på samma sätt som jag ser att Din mänskliga själ är en enda. Jag ser också att i denna själ liksom i varje människas själ den sinnliga naturen var förgänglig och den hade sin existens i ett oförgångligt intellekt. Men Din egen natur är inte sammansatt av det förgångliga och det oförgångliga och inte heller sammanfaller den sinnliga naturen med den intellektuella naturen. Ändå ser jag, att den intellektuella själen är förenad med kroppen genom en kraft som ger liv åt kroppen. Och när den intellektuella själen upphör att ge kroppen liv utan att skiljas från kroppen, skulle människan vara död, eftersom livet skulle ha upphört. Ändå skulle hennes kropp inte ha skilts från livet, eftersom intellektet är kroppens liv. Antag som jämförelse att en man uppmärksam med sin blick söker känna igen en man som närmar sig honom. Och antag att han fångas av andra tankar så att hans uppmärksamhet följaktligen upphör att söka fastän hans ögon inte är mindre riktade mot den som kommer emot honom. I detta fall skulle hans öga inte bli skilt från hans själ. Men, när han fångas av andra tankar och han inte endast upphör att ge ögat liv med igenkänningsförmågan, utan också upphör att ge sinnligt liv, då skulle ögat vara dött, eftersom det inte får liv. Ändå skulle ögat i detta avseende inte bli skilt från sin intellektuella form, som ger liv, precis som en förtorkad hand förblir förenad med hela kroppen.

102 Det finns människor som kan dra tillbaka den livgivande anden och förefalla döda och okänsliga. Så berättar den helige Augustinus.⁴² I detta fall skulle den intellektuella naturen förbli förenad med kroppen, som faktiskt inte vore en kropp i en annan form än tidigare, snarare skulle den ha samma form och förbli

en kropp. Och den livgivande kraften skulle inte upphöra att existera, men skulle förbli förenad med den intellektuella naturen, fastän kraften i verkligheten inte skulle utsträcka sig i kroppen. En sådan människa betraktar jag som i sanning död, eftersom hon saknar liv. Döden är nämligen avsaknad av liv. Ändå skulle denna döda kropp inte vara skild från sitt liv, som är dess själ. På detta sätt ser jag, mildaste Jesus, att det absoluta livet, som är Gud, oskiljaktigt förenats med Ditt mänskliga intellekt och genom Ditt intellekt också med Din kropp. Ty denna förening är så intim att den inte kunde vara starkare förenad. Därför är en förening som kan upplösas sämre än en förening som inte kan vara mera förenad. Därför var det aldrig sant och kommer aldrig att vara sant att den gudomliga naturen skilts från Din mänskliga natur, den blir aldrig skild från Din själ eller från Din kropp, som är nödvändiga som grundläggande beståndsdelar för den mänskliga naturen. Ändå är det helt sant att Din själ upphört att ge liv åt Din kropp och att Du sannerligen tagit på Dig döden. Och ändå har Du aldrig skilts från livets sanning.

Prästen, som Augustinus nämnde, sades ha en viss makt att dra tillbaka den livgivande kraften från sin kropp genom att dra den in i sin själ – som om ljuset som lyser upp rummet vore levande och – utan att flyttas ut ur rummet – skulle dras till mitten av dess flamma, vars strålar hade upplyst rummet och detta tillbakadragande betyder endast att ljuset upphört att utstråla strålar. Om så är, hur kan det då förvåna att Du, Jesus, som är det levande ljuset i sin största frihet, skulle ha makt att insätta eller taga bort den livgivande själen? När Du ville draga tillbaka den, led Du döden, och när Du ville sätta in den, uppstod Du av egen kraft. När nu den intellektuella naturen ger liv åt eller

Kapitel 24

Jesus är livets ord

besjalar kroppen, kallas det den mänskliga själen; och när det mänskliga intellektet upphör att ge liv åt kroppen sägs det att själen drages bort. Ty när intellektet upphör att ge liv och när det följaktligen skiljer sig från kroppen, är det därför inte helt enkelt avskilt från denna.

104 Det är Du, Jesus, som inspirerar dessa tankar för att uppenbara Dig för mig, helt ovärdige, i den mån som jag har förmåga att ta emot dem. Må jag besinna följande: den dödliga mänskliga naturen har i Dig tagit på sig dödlighet, så att alla människor, som är av samma mänskliga natur, i Dig kan uppnå gudomliga liv. Vad kan därför vara mera efterlängtat och mera glädjerikt än att veta att i Dig, Jesus, som allena är allsmäktig, som ger på det mest frikostiga sätt och som inte tvekar, i Dig är allting närvarande i vår natur. O out-sägliga godhet och barmhärtighet! Du, Gud, som är själva godheten, Du kunde endast svara mot Din oändliga ömhet och givmildhet genom att ge Dig själv till oss. Detta kunde inte göras bättre och för oss lämpligare än att Du antog vår natur. Vi kunde ju inte närma oss till Din natur och så kom Du till oss, Du som kallas Jesus, den städse prisade förlössaren.

Tack vare Din så fullkomliga och oerhört stora gåva i kan jag betrakta Dig, min Jesus, som predikar livets ord och generöst sår frön i hjärtan på dem som lyssnar. Men jag ser också att de som inte mottar det som tillhör anden, avlägsnar sig. Däremot ser jag att lärjungarna stannar kvar, de som redan börjat njuta sötman av den lära som ger själen liv. Petrus, ledaren och den främste av alla apostlar, bekände å alla Dina lärjungars vägnar att Du, Jesus, har livets ord⁴³; och det förvånade honom att sådana som sökte livet vände sig ifrån Dig. I en hänryckning hörde Paulus livets ord från Dig, Jesus⁴⁴, och därefter kunde vare sig förföljelse eller svärd eller kroppslig hunger skilja honom från Dig.⁴⁵ Ingen enda, som smakat livets ord har någonsin kunnat avstå från Dig. Vem kan skilja björnen från den honung, som han en gång smakat på? Hur stor är sedan sanningens sötma som medger det ljuvligaste livet långt bortom sötma för kroppen! Ty det är den absoluta sötman, som allt detta kommer ifrån, som eftertrakts vid allt smakande. Vad är starkare än den kärlek som åstadkommer att allt älskansvärt älskas? När redan bandet i den inskränkta kärleken är så starkt att ingen fruktan för döden kan bryta det, av vilken sort skall då det kärleksband vara som all kärlek härstammar från, sedan man en gång fått förnimma den? Jag är alls inte överraskad, o Jesus, över att somliga av Dina stridsmän, till vilka Du givit Dig själv som en försmak av livet, åktat grymma straff för intet. O Jesus, min kärlek, Du har sätt livets frön i åkern hos den som tror; och Du har vattnat den med Ditt blods vittnesbörd. Med Din kroppsliga död visade Du att sanningen

är den tänkande andens liv. Sådden växte i god jord och gav frukt.

106 Visa mig, Herre, hur min själ är livgivande andedräkt för kroppen, i vilken den andas in det liv som genomströmmar den. Men när det gäller Dig, Gud, är den själen inte liv utan på något sätt endast möjlighet till liv. Du kan nämligen inte annat än att höra våra böner om de framförs i uppriktig tro. Du visar mig att i barnet finns den själ som har en förverkligad vegetativ förmåga, eftersom barnet växer. Själen har också en förverkligad sinnlig kraft, eftersom barnet kan känna. Den har också en föreställningsförmåga, som dock ännu inte förverkligats. Vidare har den en slutledningsförmåga, som dock är ännu mera avlägsen från att fungera. Och det har förmågan att inse, fastän som en mycket avlägsen möjlighet. Så märker vi att själen förverkligas först ifråga om de lägre krafterna och senare i fråga om de högre krafterna. På detta sätt är människan en fysisk kropp innan hon får ande.⁴⁷ På liknande sätt finner vi att det i jordens inre finns en sorts mineralisk kraft – som också kunde kallas ande. Denna ande bär i sig en möjlighet till en sten eller till salt; och där finns en annan ande som är en möjlig källa till metall. Och, som vi varseblir, finns där olika sådana krafter motsvarande olika stenar, salter och metaller. En av dem är guldets ande som står under inflyrandet av solen eller himlen och renas allt mer för att slutligen bli till sådant guld, som inte kan förstöras av något annat element. I detta guld återspeglas det icke förstörbara himmelska ljuset. Ty guldets blir ganska likt solens kroppsliga ljus.

107 Något liknande erfar vi beträffande den vegetativa anden och sinnesförmånsens ande. Ty den sinnliga anden anpassar sig hos människan i stor utsträckning

till de himmelska krafternas motiv och inflytande; och under himmelens inflytande uppnår den så småningom tillväxt ända fram till fulländad verklighet. Men den utvecklas ur kroppens möjlighet. Dess fullkomlighet sonderfaller emellertid när kroppens fullkomlighet, som den är beroende av, upphört. Vidare finns där den intellektuella anden, som i förverkligandet av sin fullkomlighet inte är beroende av kroppen, utan med den kan hjälp förenas med den sinnliga förmånsförmågan. Då denna ande inte är beroende av kroppen, är den inte heller underkastad inflytande från himlakroppar eller från sinnesanden. Den är oberoende av himlakropparnas rörelser; men liksom de himmelska barnorna är underordnade under den förste rörelsen så gäller detta också denna drivkraft, intellektet. Men däri genom att intellektet är förenat med kroppen medelst den sinnliga kraften kan det inte nå sin fullkomning utan sinnena. Ty allt som når intellektet från sinnevärlden kommer till det genom sinnena. Därför kan det inte finnas något i intellektet, som inte dessförinnan funnits i sinnevärlden. Ju renare och fullkomligare sinnet är, ju klarare föreställningen och ju bättre kraften hos den rationella slutledningen, desto tydligare visar sig då intellektet, eftersom det kommer att hindras mindre i sitt intellektuella arbete.

Nu livnäs intellektet av livets ord, under vars inflytande det står, liksom drivkraften bakom sfärernas rörelser. Även dessa andar som är underkastade inflytandet från himlarna fullkomnas emellertid på olika sätt. Därför fullkomnas intellektet endast tillfälligt genom den sinnliga anden, precis som en avbild aldrig fullkomnar sin urbild, men den tjänar som stimulans vid sökandet efter den sanna urbilden. Så inspirerar exempelvis en bild av den korsfäste inte fromheten, men den stimulerar sinnet, så att fromheten kan stimuleras. Och

eftersom den intellektuella anden inte rvingas genom inflytande från himlarna, utan den är helt fri, fullkomnas den inte med mindre än att den själv genom tro underkastar sig inflytandet från Guds ord. Så fullkomnas även en fri och självständig elev endast om han i tro underordnar sig lärarens ord. Han måste nämligen ha förtroende för och lyssna på läraren. När fullkomnas intellektet genom Guds ord och växer och blir allt bättre istånd att taga emot Ordet och oavbrutet i bättre överensstämmelse med Ordet och liknar detta alltmer. Denna fullkomning som kommer från Ordet, av vilket det fått sin existens, är ingen förgänglig fullkomning, utan den är gudslig – precis som det fullkomliga guldet inte är förgängligt utan likt himlarna. Men nu är varje intellekt i behov av att underkasta sig Guds ord genom att tro och att mycket uppmärksam lyssna till den högste lärarens inre vetande. Genom att lyssna på det som Herren talar till intellektet, blir detta fullkommat. Därför har Du, Jesus, Du enastående lärare, predikat att tron är nödvändig för var och en som vill närma sig livets källa. Och Du har visat att den gudomliga kraften strömmar in motsvarande graden av tro.

109 O Kristus, vår frälsare, Du lärde endast två ting: tro och kärlek. Genom tron närmar sig intellektet Ordet genom kärleken förenar det sig med Ordet. Ju mer intellektet närmar sig ordet, desto mera tillkrar det i kraft och ju mer det älskar Ordet desto mera formas det i Ordets ljus. Men Guds Ord finns i intellektet, som inte behöver söka utanför sig själv. Ty det kommer att finnas i Ordet inom sig och det kommer att vara i stånd att genom tron närma sig Ordet. Och genom bön kommer intellektet att ha förmåga att närma sig allt mer. Ty Ordet kommer att öka tron, därigenom att det meddelar sitt ljus. – Jag tackar Dig, Jesus, att jag i Ditt ljus

minut så långt. I Ditt ljus⁸ ser jag nämligen, hur Du, minne av Guds ljus, Ordet, ger liv åt alla troende och hur Du bär alla som älskar Dig. Vilken lära var någonsin så exakt och mera verksam än Din, gode Jesus? Du bär oss endast att tro och Du befäller ingenting annat än att älska. Vad är enklare än att tro på Gud? Vad är tyvligare än att älska honom? Hur ljuvt är inte Ditt ord och hur lätt Din böda, Du ende lärare! Dem som bevarar denna lära lovar Du allt som de längtat efter. Du kräver nämligen ingenting som måste avvisas av den som troende och ingenting som måste avvisas av den som älskar. Sådana är de löften Du ger åt Dina lärjungar. Och dessa löften är helt sanna, eftersom Du är sanningen, som endast kan ge sanna löften. Faktiskt utlovar Du endast Dig själv, Du som är fulländningen av allt som kan fulländas. Dig vare lov, Dig vare ära, Dig tacksägelse i evighet.

Kapitel 25

Jesus är fullbordad

Vad är det, Herre, som Du sänder in i människans ande, när Du fullkommar henne? Är det inte Din goda ande som helt och hållet är verklighet, alla krafters kraft och det fullkomligas fullkomlighet? Ty det är anden som verkar allt. Såsom nämligen solkraften, som stiger ned i anden, förlämnar liv och tillväxt och rör anden så att den fullkommar sig, så alstras genom en behaglig och naturlig värme från den himmelska värmen god frukt genom ett gott träd. På liknande sätt, o Gud, kommer Din ande genom den intellektuella anden, genom en god människa, och värmer den slumrande kraften genom värmen hos Din kärlek, så att

den intellektuella anden fullkomnas och så att där alstras frukt, som är så behaglig för anden. Vi iakttar, o Herre, att Din enkla ande som är oändlig i kraft, tas emot på mångahanda vägar. Ty den tas emot på ett sätt i en intellektuell ande, i vilken den alstrar en profetisk ande. På ett annat sätt tas den emot i en intellektuell ande där den utvecklar en skicklig uttydning. Och i en annan lär den vetenskap, i andra återigen annat.⁴⁹ Olika är nämligen dessa gåvor och de är fulländningar hos den insiktsfulla anden, liknande en och samma solvärme som i olika träd låter olika frukter komma till mognad.

III Jag ser, Herre, att Ditt väsen inte kan innesluras i någon ande, eftersom den är andarnas ande och rörelsernas rörelse. och den uppfyller hela jorden.⁵⁰ Men allt som inte har något insiktsfullt väsen ordnar Din ande genom den insiktsfulla naturen som rör himlarna och genom denna rörelse allt som underkastats detta. Ordningen och ledningen i den insiktsfulla naturen har han endast förbehållit sig själv. Ty denna natur har han trolovat sig med. Han valde den, för att kunna vila i den liksom i en bostad och i sanningens himmel. Ingenstans kan nämligen sanning i sig fattas utom i den insiktsfulla naturen. Du, Herre, som verkar allt för Din egen skull⁵¹, har skapat hela denna värld för den insiktsfulla naturens skull. Du skapade som om Du vore en målare som blandar olika färger för att slutligen kunna avbilda Dig själv – med målet att göra en bild av sig själv, som han själv kan ha glädje i och där hans konst kan finna ro. Fastän den gudomliga målarren är en enda och inte kan mångfaldigas, kan han likväl mångfaldigas på det sätt som är möjligt, nämligen som en nära likhet. Men han tillverkar många avbilder, eftersom likheten ifråga om hans oändliga kraft på ett fulländat sätt endast kan utvecklas i många avbilder.

Och alla förståndsväsen är användbara för varje intellektuell ande. Om de nämligen inte vore otaliga, skulle Du, o oändlige Gud, inte kunna bli känd på bästa möjliga sätt. Ty varje förståndsväsen ser i Dig, min Gud, något som de andra om det inte hade uppenbärats för dem – inte på minsta vis kunde komma fram till: Dig, deras gud. Full av kärlek uppenbarar andarna för varandra sina hemligheter. Därigenom utökas insikten om den älskade och längtan efter honom; då glöder glädjens sötna.

Ändå skulle Du inte ha fulländat Ditt verk, o Herre Gud, utan Din son Jesus som är Kristus vilken Du smorde mer än hans bröder.⁵² Alla fulländade naturer som kan skapas kommer till ro i hans intellekt. Ty han är Guds yttersta och helt fulländade likhet som ej kan göras större. Det kan endast finnas en sådan yttersta likhet. Ändå har alla förståndsväsen likheter genom förmedling av denna ande. Och ju mer fulländade de är, desto större är likheten med denna ande. I denna ande kommer de alla till ro, eftersom det är den yttersta fulländningen av Guds bild. Och de har uppnått en likhet med hans bild och en viss grad av dess fulländning.

Som en gåva av Dig, min Gud, har jag alltså fått hela denna synliga värld, hela skriften och alla tjänande andar till hjälp så att jag kan få insikt om Dig. Alla ting leder mig till att vända mig till Dig. Alla skrifter söker intet annat än att peka fram mot Dig; alla förståndsväsen har ingen annan uppgift än att söka Dig och att uppenbara så mycket om Dig som de upptäcker. Utöver allt detta gav Du mig Jesus som lärare, som vägen och livet och sanningen, så att alls intet kan felas mig. Du stärker mig med Din Helige Ande; Du inger mig genom honom de avgöranden som leder till livet. Du

drar mig till Dig genom en försmak av det livliga i härlighetens liv, så att jag må älska Dig, det oändligt goda. Du rycker upp mig, så att jag lyfts bortom mig själv och får en föräning om den härlighetens ort dit Du inbjuder mig. Du visar mig högeligen begärlig föda som lockar mig genom sin häftigt tilltalande doft. Du låter mig se rikedomarnas, livets, glädjens och skönhetens skatter. Du frilägger källan ur vilken all längtan strömmar fram, både i naturen och i konsten. Du hemlighåller ingenting. Du gömmer inte kärlekens källader och inte heller fredens och vilans källader. Allt erbjuder Du mig eländige, som Du skapat ur intet.

114 Varför tvekar jag då? Varför ilar jag inte till smörjelsens vällukt hos min Kristus? Varför träder jag inte in i min Herres glädje? Vad är det som håller mig tillbaka? Om okunnigheten om Dig, o Herre, och den sinnliga världens fåfångliga nöjen hittills hejdat mig, skall det dock inte längre hindra mig. Eftersom Du, Herre, förunnar mig att vilja det, vill jag lämna det som tillhör denna värld, då världen vill lämna mig. Jag skyndar mot målet; jag har nästan avverkat loppet; jag är redan inställd på att avsluta det och jag eftersträvar segerkransen. Drag mig, o Herre, eftersom ingen kan komma till Dig, om Du inte drar honom. Drag mig så att jag dragen av Dig må befrias från denna värld och förenas med Dig, den absolute Guden i evighetslivets härlighet. Amen.

Bibelhänvisningar

1. 1 Joh. 1:1	28. Matt. 13:44
2. 1 Kor. 13:12	29. 1 Kor. 2:9
3. Ps. 31:20	30. 2 Kor. 12:3-4
4. Jes. 45:15	31. 2 Mos. 34:14
5. Ps. 27:8	32. Mark. 1:11
6. Ps. 36:10	33. Kol. 1:1 734.
7. Luk. 15:20	34. Joh. 14:6
8. Ps. 139:8	35. 1 Mos. 2:8
9. Ps. 145:18	36. Ef. 4:22-24
10. Ps. 115:1	37. 1 Kor. 15:44
11. 1 Tim. 6:16	38. Joh. 4:24
12. 1 Kor. 15:28	39. Joh. 6:44
13. Apg. 14:15	40. 1 Tim. 6:16
14. Luk. 15:13	41. Joh. 2:25
15. Luk. 15:14-16	42. (Augustinus "Gudsstaten" 11:14
16. Hebr. 5:14	Kap. 24)
17. 1 Mos. 3:24	43. Joh. 6:68
18. Rom. 4:17	44. 2 Kor. 12:3 f.
19. Hebr. 5:12-14	45. Rom. 8:35
20. 2 Kor. 4:7	46. 1 Mos. 2,7
21. Jes. 45:15	47. 1 Kor. 15:44-46
22. 1 Kor. 15:28	48. Ps. 36:10
23. Rom. 4:17	49. 1 Kor. 12:4-11
24. Rom. 11:33	50. Vish. 1:7
25. Jes. 25:4	51. Ordspr. 16:4
26. Ps. 145:3	52. Hebr. 1:9
27. Luk. 15:18, 20	